

INFO LGOG KRING TER HORST

Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap kring Ter Horst
Opgericht 1 januari 1974

1989 no 0; 1990 no 1 en 2; 1991 no 3 en 4; 1992 no 5 en 6; 1993 no 7 en 8; 1994 no 9 en 10; 1995 no 11, 12 en 13; 1996 no 14 en 15; 1997 no 16 en 17; 1998 no 18 en 19; 1999 no 20 en 21; 2000 no 22 en 23; 2001 no 24 en 25; 2002 no 26 en 27; 2003 no 28 en 29; 2004 no 30 en 31; 2005 no 32 en 33; 2006 no 34 en 35; 2007 no 36 en 37; 2008 no 38 en 39; 2009 40 en 41; 2010 no 42 en 43; 2011 no 44 en 45; 2012 no 46 en 47; 2013 48 en 49; 2014 no 50 en 51; 2015 no 52 en no 53; 2016 no 54

INFO LGOG KRING TER HORST

Achtentwintigste jaargang, nummer 54, maart 2016

Een uitgave van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap kring Ter Horst.

INFO LGOG verschijnt twee maal per jaar. De oplage is 200 exemplaren.

REDACTIE INFO LGOG

Dhr. J.H. Jenniskens (Jos)
Engelerveld 14, 5961 DP Horst.
Telefoon: 077 398 2948
Telefoon: 06-13636386
mailadres: josjenniskens@home.nl

Dhr. J.T.L. Duijf (Jan)
Kloosterstraat 19, 5961 GE Horst
Telefoon: 077 398 8322
Mailadres: jtlduijf@hetnet.nl

Redactieadres: Engelerveld 14, 5961 DP Horst, telefoon 077 398 2948
e-mail: josjenniskens@home.nl

VAN DE REDACTIE

Door de hoeveelheid kopij die we voor deze INFO ontvangen hebben is de ruimte voor de redactie danig ingekrompen. Maar de INFO die nu voor u ligt, staat in ieder geval weer boordevol interessante verhalen.

Veel leesplezier.

INHOUDSOPGAVE

<i>Van de redactie</i>	2
<i>Het woord is aan de voorzitter</i>	4
<i>Column:</i> Historische sensatie (10). Wim Moorman	6
<i>Artikelen</i>	
Ter Voert in de Echo	8
De kleine Maas in Grubbenvorst	13
Een gezinsdrama 154 jaar geleden	16
Verplaatsing schuur over vijf kilometer	21
De Heilige Barbara	28
125 jaar parochie St. Jozef 1891 – 2016 America	31
Johannes Nepomuc terug in Tienray	38
Brouwerijen in Broekhuizen en Broekhuizenvorst	42
Het archief van de fam. Everts	48
<i>Column:</i> Een loden kist. Xavier van Dijk	52
<i>Boekbespreking:</i>	
Opkomst en bloei van Rozendorp Lottum	62
<i>Lezingen en Excursies 2015</i>	64
<i>Bestuurszaken</i>	
Programma 2016	65
Agenda jaarvergadering 16-3-2016	65
Verslag jaarvergadering 2015	66
Jaarverslag 2015	70
Bestuur LGOG kring Ter Horst	72

HET WOORD IS AAN DE VOORZITTER

Marcel van den Munckhof, (voorzitter)

LGOG kring Ter Horst is een gezonde vereniging: zowel het aantal leden dat deelneemt aan onze activiteiten als de financiën zijn op orde en tevredenstellend. We vervullen een rol binnen de Horster gemeenschap en worden ook ongevraagd betrokken bij andere activiteiten voor advies of hulp. Te denken valt aan activiteiten met het oog op 800 jaar Berkele in 2019 of bij initiatieven zoals de Horster Kwis. Maar ook door vragen die we via e-mail krijgen of via websitebezoek.

Op zich dus een reden voor tevredenheid. Maar toch, toch is het bestuur niet helemaal tevreden. We zijn namelijk wat ongerust over het ledenaantal.

Natuurlijk, verenigingen hebben het heden ten dage moeilijk; sportverenigingen hebben last van de bevolkingskrimp maar gezien onze doelgroep hebben wij niet de indruk dat de krimp als argument kan worden gebruikt. De toegenomen individualisering waardoor mensen tegenwoordig zich liever niet aansluiten bij verenigingen, zou een argument kunnen zijn: men "shopt" meer. Of de financiële crisis waardoor onze doelgroep geremd zou worden lid te worden vanwege het contributiegeld.

Regelmatig bespreekt het bestuur het ledenaantal en worden er suggesties gedaan en mogelijkheden onderzocht. De keuze van onderwerpen voor de lezingen en andere activiteiten, de folder die we hebben laten maken, zijn mogelijkheden om nieuwe leden te winnen. Voor 2016 overwogen we via sociale media als Facebook onze activiteiten onder de aandacht te brengen bij een grotere groep.

Onze huidige leden willen we nadrukkelijker betrekken bij de zoektocht naar nieuwe leden. We willen hen vragen om familie, vrienden, buurtgenoten of andere mogelijke belangstellenden uit te nodigen om mee deel te nemen aan een activiteit, lezing of iets anders zodat zij wellicht lid worden van ons genootschap. Ook als u vaardig bent met multimedia zoals Facebook, Instagram of Twitter kunt u ons helpen en zich melden bij een van de bestuursleden.

De Horster kring biedt, naast alle voordelen die alle LGOG-leden hebben en die op de website of in onze folder opgesomd staan, ook

nog een gratis abonnement op Info LGOG. Twee keer per jaar wordt dit mooi verzorgde tijdschrift uitgegeven en ontwikkeld door een tweehoofdige redactie in samenwerking met een groot aantal correspondenten. Het bestuur is trots op dit tijdschrift en steekt dit niet onder stoelen of banken. Het aantal sponsors c.q. adverteerders blijft ook constant en we zijn ook erg blij met hen.

De websites worden goed bezocht. De eigen website van de kring www.lgogterhorst.nl wordt steeds goed bijgehouden en is up-to-date. Er gaan LGOG-breed stemmen op om de site te gaan integreren in een grote provinciale website; hierover is nog geen standpunt ingenomen, maar vooralsnog gaan we verder met wat we nu hebben. De andere website die onder ons auspiciën is te bekijken, www.hephorst.nl, wordt ook goed bezocht. Vanwege het karakter is deze site uitverkoren door de Koninklijke Bibliotheek om gearchiveerd te worden.

Over archief gesproken: dit jaar wil het bestuur nogmaals bij het College van B&W de professionele archivering van allerlei materialen aan de orde stellen. Zeker nu Terhorstnet ter ziele is, is een dergelijke functie voor een grote gemeente als Horst aan de Maas meer dan wenselijk. In het gesprek met de Burgemeester en zijn Wethouders wordt ook gesproken over andere activiteiten die ontplooid worden samen met andere groepen zoals het al eerder genoemde Berkele 2019. Het idee is om te komen tot een tastbaar en blijvend monument waarin de lange geschiedenis van Berkele en Horst wordt verbeeld.

In 2016 is het bestuur voornemens om, naast genoemde punten, werk te blijven maken van de lezingen en andere activiteiten. Ook zal het overleg met collega verenigingen op heemkundig en historisch gebied worden voortgezet. Met de kring Maas en Niers zijn al samenwerkingsprojecten, misschien is dit soort activiteiten uit te breiden. Hoe dan ook, het bestuur blijft zoeken naar nieuwe activiteiten waarbij de kern natuurlijk overeind blijft: het bieden van educatie op historisch en archeologisch gebied in de meest ruime zin van het woord. We beogen daarbij dan ook een zo groot mogelijke doelgroep te bedienen. ◀

HISTORISCHE SENSATIES (10)

FOTO'S

Wim Moorman

Nee, ben maar niet bang, geen hernieuwd gezeur over de broodnodige digitalisering van De Echo. Twee, drie keer heb ik vanaf deze plaats geprobeerd de geesten rijp te maken voor dit idee. Maar zelfs de laatste, toch vrij expliciete oproep bleek aan dovemansoren gericht: geen enkele reactie, zelfs geen afwijzende. Van trekken aan een dood paard wordt niemand beter, dus mij zult u hier niet meer horen over die digitalisering..

Kan een foto dan misschien mijn honger naar de historische sensatie stillen? Kan een foto bij mij het gevoel oproepen van 'onmiddellijk contact met het verleden, een sensatie even diep als het zuiverste kunstgenot', een 'bijna ekstatische gewaarwording van niet meer mijzelf wezen' (Huizinga)? Kan een foto bij mij hetzelfde teweegbrengen als de middeleeuwse beelden in de Sint-Lambertuskerk of de verhoren waaruit blijkt hoe Christiaan Hesen ('Rowwen Hèze') z'n kinderen aanzette tot het stelen van brandstoffen – om maar eens twee uiteenlopende dwarsstraten te noemen? Ik heb erover nagedacht, diep over nagedacht, heb er foto's bijgehaald en me in gedachten foto's voor ogen getoverd. Uiteindelijk geloof ik dat het antwoord moet luiden: 'Nee, foto's bewerkstelligen bij mij geen historische sensatie.' Foto's wekken bij mij nostalgische gevoelens op, en ook herinneringen, vertedering, afgrijzen en noem het verder allemaal maar op. Maar een gevoel van onmiddellijk contact met het verleden? Nee. Hoezeer ik ook m'n best doe, er blijft steeds een afstand.

Neem nu de foto van het Wilhelminaplein omstreeks 1970.

Ik ben net te jong om het bewust in deze verschijningsvorm te hebben meegemaakt: ik ken het Wilhelminaplein alleen met gemeentehuis en niet – zoals op de foto – met boerderij Hoogers.

Maar voor de rest is het gesneden koek: aan weerszijden van de straat de inhammen voor de bussen van de Zuidooster, de EDAH met z'n podium waarvandaan eigenaar Jan Lucassen een oogje in het zeil kon houden, café De Sport ('Van Heijster') waar ik op zondagmorgen in ruil voor een handvol kwartjes een stempel op m'n contributiekaart van Wittenhorst kreeg, ijzerwaren- en speelgoedwinkel Siebers waarin daglicht een schaars goed was, op de achtergrond de Boerenleenbank met z'n door melkglas van elkaar gescheiden loketten en z'n ratelende bedrijvigheid, schoenwinkel Stroux waar vooroorlogse degelijkheid troef was, café Van Rensch met z'n merkwaardig brede ramen, de onmogelijke parkeervakken op het plein.

U merkt het: geen gebrek aan herinneringen en, als ik wat dieper zou graven, waarschijnlijk evenmin aan nostalgie of zelfs melancholie. Maar verder dan dat gaat het niet: geen gevoel van onmiddellijk contact met het verleden, geen sensatie even diep als het zuiverste kunstgenot en al helemaal geen bijna extatische gewaarwording van niet meer mijzelf wezen. Bij andere foto's van hetzelfde laken een pak.

Alle kans trouwens dat u de historische sensatie wel beleeft bij het zien van foto's. Want dat is dan weer het mooie van de historische sensatie: het is een puur persoonlijke ervaring. ◀

GESCHIEDENIS VAN HORST PUBLIKATIES IN DE VOORMALIGE ECHO

H. G. ter Voert †

H.G. Ter Voert (1905-1984) verdiepte zich jarenlang in de regionale historie en publiceerde daarover regelmatig in de Echo. In 1935 werd hij benoemd tot hoofd van de Lagere School in Griendtsveen. Tot aan zijn pensionering in 1970 zou hij deze functie blijven bekleden.

Hij schreef een reeks over het kasteel van Horst en zijn bewoners. Zijn artikelen bevatten een schat aan wetenswaardigheden. De redactie heeft daarom besloten om delen van de serie nogmaals te publiceren.

Cecilia Cath. van Bocholtz, de moeder van Johan en Maria, was 27 mei 1685 hertrouwd met Arnold Adriaan, Markies van Hoensbroek Van toen af voerde zij dus de titel Markiezin.

In febr. 1687 was Johan niet meer in Luik doch in Brussel op school. 11 April 1687 vertrokken Maria en Johan, zuster en broer, beiden naar school te Brussel. De markiezin gaf hun 100 ducats en 36 pattacons mee, zowel voor hun kostgeld als anderszins en voor meneer zijn knecht, Gerrit.

In november 1689 veranderde de Baron voor de tweede maal van school. Hij was toen 16 jaar, verliet Brussel en ging naar Keulen.

Johan bleef ruim twee jaar in Keulen. Herhaaldelijk stuurde zijn moeder hem geld, veel geld zelfs. Toch boterde het niet tussen moeder en zoon. Door het huwelijkscontract en het mutueel testament met haar eerste echtgenoot Willem Vincent van Wittenhorst, zou Cecilia Cath. van Bocholtz de volle beschikking over de inkomsten der heerlijkheden Horst en Sevenum tot haar dood toe behouden. En ze had het recht haar bezittingen onder haar kinderen te verdelen naar eigen goeddunken. Alleen de titel Heer van Horst en Sevenum zou ze Johan niet kunnen onthouden zodra hij meerderjarig was. Hij is ook nooit meer dan in naam Heer van Horst geweest. Hij zou altijd financieel geheel van zijn moeder afhankelijk blijven. (Later zullen] we zien, dat moeder pas tot beter inzicht kwam na de dood van Johan).

Met een nieuwe knecht, Hermanus Roosen, vertrok de 18-jarige Baron 13 dec. 1691 naar de academie te Brussel. Op de academie heeft de Baron het niet lang uitgehouden.

In de zomer van 1692 ging de onderbode, er driemaal op uit om voor hem paarden te kopen. De Baron was toen dus in militaire dienst. Twee weken later was zijn knecht Hermanus Roosen alweer in Horst. Bij Caspar, zadelmaker te Straelen, kocht Johan een nieuw zadel. De rentmeester van het kasteel betaalde wel. Van Pater Oosterijck leende hij geld voor een paar stevels (= ruitlerlarzen) en een stok. De rentmeester betaalde het wel terug. En dan betaalde de rentmeester natuurlijk ook het loon van de knecht (nl. 14 patakons per jaar).

Als de Baron in Horst kwam, maakte hij in de café's aldaar verteringen, alleen of in gezelschap van anderen. Met de rekening moesten ze maar naar het kasteel gaan.

28 Febr. 1693 ontving de Baron van de rentmeester 200 patakons reisgeld naar het kasteel Haag (in Duitsland), een bezitting van zijn tweede vader de Markies van Hoensbroek.

In 1693 leverde Caspar de zadelmaker van Stralen een paar holsters voor meneer de Baron, natuurlijk voor rekening van het kasteel.

Het jaar 1694 was een belangrijk jaar voor Johan van Wittenhorst, niet zozeer doordat 27 oktober van dat jaar zijn stiefvader Markies Arnold Adriaan van Hoensbroek overleed en zijn moeder Cecilia Catharina van Bocholtz dus voor de tweede keer weduwe werd - over enig contact tussen de Markies en Johan is nooit iets te merken geweest - maar wel doordat de Baron, die toen Cornette (= vaandrig) was in het regiment van Chauviree, de kans kreeg zelf een compagnie ruiters over te nemen van Reinhardt van Haften, Heer van Ophemert, Ritmeester onder het Regiment van Luitenant-Generaal Ietersom. (Ophemert ligt aan de Waal in de Tielerwaard).

De compagnie bestond, inclusief kwartiermeester, korporaal en twee trompetters, uit 50 ruiters en evenveel paarden. Of de paarden en de uitrusting aan de eisen voldeden stond ter beoordeling van twee commissarissen, die de beide contracten daartoe gekozen hadden. De Heer van Ophemert nam voor zijn rekening alle schulden van de compagnie, hetzij van kleding of andere leveranties aan de compagnie gedaan tot 9 sept. 1694. Hij verbond zich, eerst generale afrekening te houden met alle officieren en ruiters en die afrekening

door de Heer van Wittenhorst te laten nazien. Wat schuldig bevonden werd aan officieren en ruiters, zou de Heer van Ophemert vereffenen vóór het aftreden der compagnie, of althans de ge interesseerden tevreden stellen.

Aan de andere kant verklaarde de Heer Baron van Wittenhorst ermee in verstaan te zijn, dat de beslissing over de vergoeding van hetgeen in paarden e.a. niet voldoende en geschikt bevonden mocht worden, overgelaten werd aan de commissarissen. Alles wat de officieren en ruiters bij de genoemde generale afrekening aan hun Ritmeester schuldig mochten blijven, moest de Heer van Wittenhorst vóór het aanvaarden der Compagnie ofwel aan de Heer van Ophemert contant betalen, ofwel deze behoorlijk tevreden stellen.

De traktementen en verdere voordelen en bijverdiensten, die door de Compagnie genoten werden, zouden vanaf 9 sept. 1694 ten goede komen aan de Heer van Wittenhorst. De Heer van Ophemert moest alle reeds ontvangen voorschotten zelf afdoen, zodat niets daarvan ten laste kwam van de nieuwe Ritmeester Baron van Wittenhorst. Alle schade, hetzij in manschappen, paarden of uitrusting, die zich zou voordoen sedert 9 sept. 1694, kwam ten laste van de Heer van Wittenhorst.

Tot het verkrijgen en bezitten van de Compagnie zou de Heer van Wittenhorst aan de Heer van Ophemert schuldig zijn 6400 gulden. Hiervan moest bij het aanvaarden der Compagnie betaald worden in contanten, gangbaar Hollands geld, 3200 gulden en de andere helft in 3 termijnen, door de contractanten vast te stellen. De sollicitteur der Compagnie (= iemand, die de belangen der Compagnie verzorgde) was verplicht de termijnen op de vast te stellen tijd te voldoen. Aldus gedaan en gesloten ter goeder trouwen in ons kamp te . . . elé (onleesbaar) 17 sept. 1694.

Vóór de ondertekening is overeengekomen, dat de 3 termijnen zullen worden betaald in 'sGravenhage door den sollicitteur Reinier Herckelbagh, of door hem, die dan de Compagnie zal bedienen. De eerste termijn 15 nov. 1694: 1000 gulden, de tweede termijn 15 dec. 1694: 1000 gulden en de derde termijn 15 jan. 1695: 1200 gulden

Datum als boven. Ondertekend: R. v. Haeften, J.B(aron) de Wittenhorst, G. Piper als commissaris en getuige, Comte (= graaf) de Mylle als commissaris en getuige.

In verband met voorgaand contract is de Compagnie van de Heer van Ophemert op 20 sept. 1694 voor de beide commissarissen, in de waepenen getrocken" (= strijdvaardig ter inspectie verschenen). De commissarissen keurden 4 paarden af. Bij een aparte overeenkomst werd goedgevonden, dat Baron van Wittenhorst wegens de afgekeurde paarden 100 rijksdaalder van de koopsom mocht aftrekken; daarmee waren alle geschillen opgelost.

Baron van Wittenhorst stond borg voor de tijdige betaling der termijnen door de solliciteur en aanvaardde de Compagnie in manschappen, paarden en kleding. Ondertekening als voren.

Johan van Wittenhorst bereikte een hoge rang in het leger. Was er in een stuk van 6 april 1697 nog sprake van Ritmeester Baron van Wittenhorst, 18mei 1715 was zijn rang inmiddels gestegen tot Brigadier en Kolonel in dienst van de Heren Staten Generaal der Verenigde Nederlanden.

Hermanus Roosen bleef bij hem als knecht in dienst tot 1 mei 1695 en werd opgevolgd door Gijsbert Bisschops van Helden. Niclaes Petit was in 1698 trompetter van Baron van Wittenhorst. (Mogelijk behoorde hij bij de Compagnie).

Sinds 1698 liepen de uitgaven van de Baron ten laste van het kasteel zo hoog op, dat zijn moeder de Markiezin het raadzaam vond hiervoor een apart hoofdstuk in de jaarrekening te maken. De uitgaven voor haarzelf en voor Freule Maria werden toen ook in een afzonderlijk hoofdstuk ondergebracht. Zodoende trad duidelijk aan het licht, dat de uitgaven voor de Baron veel en veel hoger waren dan, die voor zijn moeder en zuster samen.

In 1699 ontvingen Scholtis Bodinckhuijsen, Peter Ohmen en Anna van Hegelsom een jaar aan intrest van 4500 gulden die opgenomen waren voor Zijne Genade Baron van Wittenhorst.

Nog hetzelfde jaar werd deze lening, die blijkbaar inmiddels al weer hoger geworden was, terugbetaal, met de verschuldigde interest samen 5990 gulden 8 Stuivers.

Nog drie andere leningen, gesloten ten behoeve van de Baron, werden; dit jaar gerestitueerd:

- aan Geurt Janssen 400 patakons of 1280 gulden;
- aan Sijmon Joosten 100 ducaton, met een jaar interest samen 416 gulden;
- aan de schepenen (= de gemeente) 100 ducaton, met 3 jaar interest tegen 4% samen 4480 gulden (1 ducaton = 4 gulden; 1 patakon = 3 gi, 4 stuivers.). ◀

Voor al uw

**FIETS-REPARATIES
en 2e HANDS FIETSEN**

**WIEL BECKERS
RIJWIELSERVICE
Van Merwijckstraat 47
Horst**

Open: ma t/m vrij 19.00-20.00 uur

**Bel voor inlichtingen:
077 - 398 63 32**

DE KLEINE MAAS TE GRUBBENVORST

Huub Hendrix

Als men het dorp Grubbenvorst verlaat in de richting Lottum ziet men een straatje met de naam Kleine Maas, maar dit is een doodlopend straatje. Een stukje verder op de Lottumseweg tegenover de Hagelkruisweg kan men een voetpad of zandweg nemen richting de Maas.

Veel inwoners van Grubbenvorst maken gebruik van deze zandweg om een wandeling door het Maasveld te maken. Tegenover de veldweg naar Kaldenbroek of wel bij de pannenschop op de grens van Grubbenvorst en Lottum komt men weer op de verharde Lottumseweg. In het midden van deze route door het Grubbenvorster maasveld bevindt zich de Kleine Maas. Het is een restant uit de 20ste eeuw van een oude Maasarm.

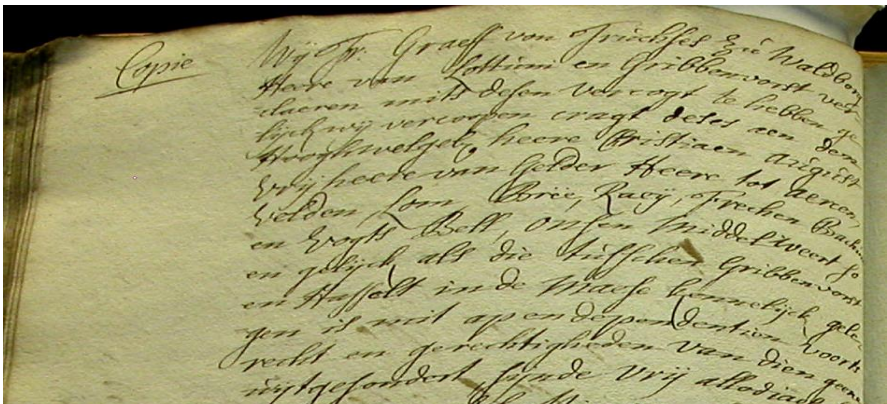

Januari 2015, Kleine Maas, links op achtergrond kerk van Velden en rechts kerk van Grubbenvorst

Tot voor de Maaskanalisatie in de jaren twintig van de vorige eeuw lag hier in de Maas een eiland, de Middelweert, of Kaldenbroeker Weert genoemd. (zie detail rivierenkaart)

Door de kanalisatie van de Maas heeft men deze Maasarm gedicht, op dit klein stukje na. Dit stukje water is nu bekend onder de naam de kleine Maas. Het eiland de Middelweert was al sedert eeuwen in bezit van de adellijke eigenaren van het nabij gelegen kasteel Kaldenbroek. In 1743 komt aan de verbondenheid met dit kasteeltje een einde. In dat jaar verkopen graaf Friederich von Truchses Walburg en zijn echtgenote Maria geboren von Quadt deze Middelweert voor zevenhonderd rijksdaalders aan Christiaan August van Gelder, heer van Arcen. 1)

(1743) Wij Fr. Graeff von Truchses zu Waldborg heer van Lottum en Gribbenvorst verclaeren mits desen vercocht te hebben gelijk wij vercoopen cragt deses aen dem Hooghwelgeboren heere Christiaan August vrijheere van Gelder heer tot Aercen Velden, Lom Bree, Raeij, Frechen Bachun en Vogts Bell, onsen middelweert so en gelijk als die tusschen Gribbenvorst en Hasselt in de Maese kennelijck gelegen is etc.

Na het dempen van deze maasarm heeft men ook het lijnpad moeten verleggen. Op het lijnpad liepen de paarden die schepen over het water trokken. Daar waar beken in de Maas uitkwamen was het lijnpad voorzien van een brug, zodat het paard zijn koers langs het water kon vervolgen. Bij de kanalisatie in de twintiger jaren speelde het paard als krachtbron voor de schepen geen rol meer en is het lijnpad ter plaatse verdwenen. Op de rivierenkaart is de oude situatie nog te zien. De inzichten betreffende de stroom van de Maas zijn gedurende de tijd weer geheel veranderd. We zien tegenwoordig op de andere oever nabij de kleine Maas dat men met groot materieel een hoogwater geul aan het graven is. Het is de bedoeling dat bij hoogwater de geul zal vol lopen en bij laag water weer leeg loopt. Ook zal het zomerbed ofwel het midden van de rivier worden uitgediept. Hierdoor zou het grondwaterpeil op het land met ongeveer 30 centimeter verlagen. Dit wordt opgevangen door het peil in de Maas hoger te houden. Hierdoor kunnen grotere schepen de Maas bevaren. Jaren geleden toen de bewoners langs de Maas vooral agrariërs vaak een grotere binding met de grond hadden, was grindwinning taboe. Tegenwoordig brengt men het slimmer onder de noemer van veiligheid tegen hoge Maasstanden en als afwerking krijgt men in plaats van het oude cultuurlandschap een “ruig” natuurgebied. Het project wordt in een consortium uitgevoerd met als partijen grindwinners, aannemers en natuurmonumenten.

Januari 2015, op de voorgrond de noordelijke spits van de voormalige Middelweert aan de Maas. Achter de oever aan de overzijde de werkzaamheden ten behoeve van de nieuwe hoogwatergeul. ◀

1) Bron: RHCL, schepenbank Grubbenvorst inventarisnummer 3416, Overdrachten.

EEN GEZINSDRAMA 154 JAAR GELEDEN

Sevenum in de media
Nel Verstegen-Maessen

Enkele jaren geleden zag ik in de bibliotheek het boekje: "Limburgsch Nieuws 1841-1890". Het boekje bevatte artikelen uit Limburgse Kranten. Achteraan stond een index op plaatsnaam. Nieuwsgierig bekeek ik deze index. Wat schetst mijn verbazing; het boekje bevatte slechts één artikel over Sevenum. En wat voor een artikel!

Het betreffende artikel uit de "De Volksvriend" van zaterdag 1 februari 1862, volgt hieronder:

"Door een welwillende hand zijn wij in staat gesteld een staaltje van barbaarsheid mede te delen, hetwelk de lezer in de waan zou kunnen brengen, dat wij ons nog in de Middeleeuwen bevinden. Het geldt het lot van een diep beklagenswaardige krankzinnige.

Een zekere Johannes Janssen te Sevenum is sinds zijn veertiende jaar aan zinneloosheid lijdende en hoewel nu al 34 jaar oud, nog altijd zonder enige geneeskundige behandeling gebleven. Bij het onderzoek, dat onlangs naar de toestand van de ongelukkige werd ingesteld, bleek dat genoemd persoon al zeven jaar, met uitzondering van enkele dagen, door zijn broer Peter Janssen, landbouwer, in een hok zonder venster of luchtgat opgesloten was gehouden. Zomer en winter lag hij rillend van de kou op een schamele legerstede, slechts gekleed in een grof hemd. Peter Janssen verklaarde dat de waanzinnige in ogenblikken van woede voor de stok niet bang was, maar *"dat hij hem het beste kon klaarspelen, door hem ferm bij zijne haren te trekken en met de nagels in zijn lichaam te knijpen"*. Niet tegenstaande verzekerde Peter Janssen dat zijn broer goed voedsel ontving. Dit schijnt niet met de waarheid over een te komen, omdat de betrokkene er zeer vermagerd en bleek uitziet. Maar dit kan ook toegeschreven worden aan de vochtigheid van het hok. Zonder twijfel zal aan die ongehoorde staat spoedig een einde komen, want uit hoofde van justitie wordt

er werk van gemaakt om de betreuenswaardige zwakzinnige op een meer passende en voor verzorging geëigende plaats te doen verplegen.”

Dit artikel intrigeerde mij omdat in mijn stamboom ook de familie Janssen voorkomt en een ver familielid op 27 januari 1863 in een krankzinnigengesticht in Den Bosch overleden was. Verder onderzoek in het gemeentearchief en in kranten (De Volksvriend, Courrier de la Meuse (Post van de Maas) en zelfs De Nieuwe Rotterdamse Courant) leverde nieuwe, maar tevens ook tegenstrijdige gegevens op. In onderstaand artikel wil ik d.m.v. mijn archiefonderzoek en de artikelen in de media, het levensverhaal van Johannes Janssen reconstrueren.

Johannes Janssen werd geboren te Sevenum op 29 mei 1827. Hij was een zoon van Gisbert Janssen en Gertrudis Billekens. Omdat de moeder van Gertrudis al vijf jaar eerder overleden was, trouwde Gertrudis (enige dochter) thuis in: Aen de Gelt 137. Het echtpaar Janssen-Billekens kreeg elf kinderen. Vier kinderen overleden op zeer jonge leeftijd. Gertrudis stierf op 43 jarige leeftijd in 1844. Gisbert bleef achter met zeven kinderen in de leeftijd van 3 tot 22 jaar. Pieter Billekens, een broer van Gertrudis, kwam met zijn gezin bij zijn vader en zwager Gisbert wonen.

Lemmenhof

Twee jaar later kocht Gisbert Janssen een woonhuis en diverse percelen bouwland, weiland, hooiland en boomgaarden (totaal 7 ha) "aen den Vinckenpas", anno 2016 bekend als "Lemmenhof" aan de Lemmenweg. Hij verhuisde met zijn gezin naar deze nieuwe woning.

Zijn vijf zonen werden allen gekeurd voor de militaire dienst, ook Johannes. Hij werd op 29 januari 1846 in het register ingeschreven, hij was toen 19 jaar oud. Volgens de gegevens van de militaire keuring was Jan schaapherder van beroep. Hij was 1,65 meter.

Hij had een vol aangezicht, smal voorhoofd, grijze ogen, platte neus, dikke mond, brede kin, blond haar en blonde wenkbrauwen. Bij de militiegegevens stond verder vermeld dat twee broers afgekeurd werden, de een vanwege platvoeten en de ander vanwege kortborstigheid (astma). De twee andere broers werden voor de dienst gedesigneerd (bestemd). Bij Jan staat verder niets vermeld.

Volgens het krantenartikel was Jan al sinds zijn 14^e jaar lijdende aan zinneloosheid. Op 19-jarige leeftijd heeft hij "zich zelve aangegeven" voor de militaire keuring. Hij was toen schaapherder van beroep (!).

Vader Gisbert overleed op 2 november 1861, 64 jaar oud. Op dat moment woonden Petrus (39 jaar), Jan (34 jaar), Jacobus (30 jaar) en Joanna (20 jaar) nog thuis.

Ruim twee maanden later werd op zondag 26 januari 1862, rond tien uur 's avonds te Sevenum een proces-verbaal opgemaakt door brigadier Janssen en marechaussee Op de Beke, wegens onwettige opsluiting (GAS 2367, register van misdaden in Sevenum gepleegd, volgnummer 55). De verdachten waren de broers Peter en Jacobus Janssen, beiden landbouwer te Sevenum. Als getuigen waren aanwezig: Jacobus Vorstermans, timmerman en Peter Driessen landbouwer. De volgende dag, 27 januari, werd het proces-verbaal verzonden naar de officier van justitie te Roermond. Over de nadere behandeling of afloop werd niets vermeld.

Op 1 februari 1862 verscheen het eerder vermelde artikel in De Volksvriend. Dit is een weekblad dat in de jaren 1859-1893 in Roermond werd uitgegeven. (In de regio Venlo werd pas vanaf 1863 het Venloosch Weekblad uitgegeven). Op 5 februari 1862 werd zelfs in "De Nieuwe Rotterdamse Courant" aandacht aan dit "misdrijf" besteed. De gegevens werden behoorlijk aangedikt:

“Men schrijft ons uit Roermond:

Op last van de heer officier van justitie alhier, is door den brigade-kommandant van de Kon. Marechaussee, een streng onderzoek gedaan naar een krankzinnige die door zijn familie was opgesloten en is een der afschuwelijkste en onmenselijkste behandeling, de Middeleeuwen waardig, ontdekt geworden. Een zekere Johannes Janssen, wonende te Sevenum, is sinds zijn veertiende jaar krankzinnig en tot heden, na zijn 34^e jaar bereikt te hebben, dus 20 jaar (?) opgesloten geweest, waarvan de laatste zeven jaar onafgebroken in een houten hok naast de stal, zonder venster of luchtgat, waarvan de deur met zware grendels was gesloten ...

Men verneemt dat de officier van justitie de ongelukkige krankzinnige naar een krankzinnigengesticht heeft doen overbrengen en een gerechtelijke vervolging tegen de huisgenoten heeft ingesteld.”

Op 15 februari 1862 publiceerde “De Volksvriend” een open brief van de commissaris des Konings in het Hertogdom Limburg, Van der Does de Willebois, gericht aan de burgemeesters en wethouders van het Hertogdom Limburg. Refererende aan de gebeurtenis in Sevenum drukte hij de gemeentebesturen op het hart om scherp toezicht te houden op de verpleging van krankzinnigen in particuliere woningen. Bij eventuele misstanden moesten zij meteen de officier van justitie en de gouverneur hiervan in kennis stellen. Gedateerd: Maastricht 8 februari 1862.

Op diezelfde datum besteedde “De Volksvriend” uitgebreid aandacht aan hetgeen “De Nieuwe Rotterdamse Courant” en de “Courier de la Meuse” over dit voorval publiceerden. (De Courier de la Meuse is een Franstalig Maastrichts weekblad dat in de jaren 1859-1893 uitgegeven werd). De Courier de la Meuse had het hele verhaal nog meer aangedikt. Omdat “De Volksvriend” de daadzaak het eerst gepubliceerd had, voelde zij zich geroepen om het een en ander recht te zetten. Volgens De Volksvriend was de redactie van de Maastrichtse krant over zaken aangaande het Hertogdom meestal slecht ingelicht en zou zij het Limburgse nieuws uit de Hollandse kranten halen en de Hollandse kranten hadden het nieuws ook maar van horen zeggen ...

De gegevens voor het artikel in De Volksvriend waren afkomstig uit een schriftelijke mededeling van de twee ooggetuigen.

Om de “waarheid hulde te doen” heeft de krant zich alsnog tot de bevoegde autoriteit gewend met het verzoek om verdere inlichtingen. Hierdoor komt het een en ander toch in een ander daglicht te staan.

- Het wordt niet betwist dat Jan Janssen sinds zijn jeugd nooit geheel bij zinnen is geweest. Vanaf zijn veertiende levensjaar zou hij vlagen van verstandsverbijstering gehad hebben.
- De vader van Jan wilde zijn zoon bij zich houden en sloot hem af en toe (uit noodzaak) op. De kranten maakten er van: dat Jan werd opgesloten uit eigenbelang om de kosten van verpleging in een inrichting te vermijden.
- Jan lag op een bos stro, dat was de waarheid. De reden was echter: omdat hij een veren bed verscheurde.
- Hij droeg ook slechts een sterk linnen hemd, omdat hij zich andere kledingstukken afrukte of verscheurde.
- Hij zat inderdaad in een hok zonder raam, omdat men bang was dat hij zich aan de glasruiten zou verwonden. Als het erg koud was, werd Jan naar een verwarmd vertrek overgebracht.

Vader Gisbert overleed op 2 november 1861. Waarschijnlijk is de behandeling van Jan na de dood van zijn vader verslechterd. Naar aanleiding van een geneeskundige verklaring van dokter Peeters te Horst, eiste de officier van justitie op 1 februari 1862 om Jan op te nemen in een krankzinnigengesticht en hem daar te verplegen. Twee dagen later gaf de president van de arrondissement rechtbank te Roermond het bevel om Jan Janssen op te nemen.

Volgens De Volksvriend was Jan op 15 februari al opgenomen in het krankzinnigengesticht te 's Hertogenbosch, maar in het register van vertrokken personen (GAS 1159) staat vermeld dat Joannes Janssen * 16-04-1827 te Sevenum, akkermanszoon, op 16-12-1862 naar Den Bosch is vertrokken. Hij overleed te 's Hertogenbosch op 27 januari 1863.

Helaas heb ik het originele procesverbaal en het verslag van de eventuele rechtszaak niet kunnen vinden. ◀

VERPLAATSING SCHUUR OVER VIJF KILOMETER. STEEN VOOR STEEN EN BALK VOOR BALK

Jörgen Dinnissen

Wie kent ze niet: de twee tempels van Ramses II in Aboe Simbel (Egypte)? Ze moesten in verband met de aanleg van de Aswandam in de Nijl verplaatst worden. De tempels werden in blokken gezaagd en blok voor blok weer opgebouwd, 65 meter hoger en 200 meter verder, tussen 1964 en 1969. We hebben het hier over een monument dat op de UNESCO Werelderfgoedlijst staat. In de gemeente Horst aan de Maas heeft een soortgelijke reddingsactie plaatsgevonden, over vijf kilometer, die alleen de regionale pers gehaald heeft.

Tien ontwerpstrategieën

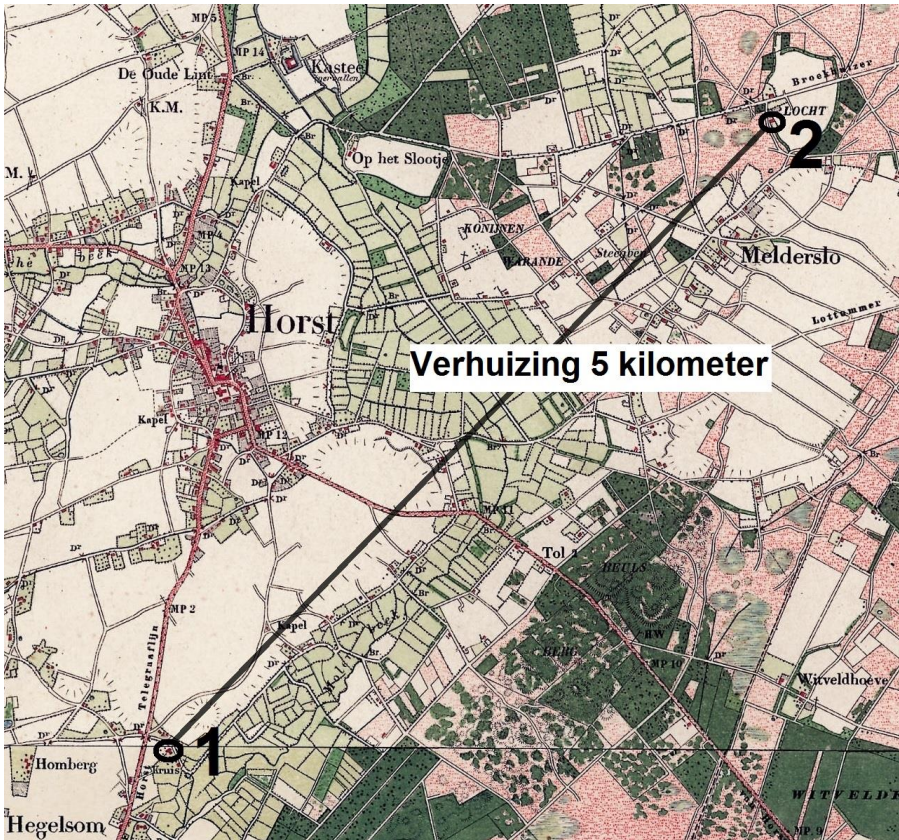
Hoe omgaan met gebouwen die, door gemaakte democratische keuzes, niet langer meer op hun geboorte- en opgroeiplaats kunnen blijven staan? Voor altijd afbreken of vernietigen? Met enige creativiteit zijn er ook andere oplossingen mogelijk. Stedenbouwkundige Robert Broesi (1969) noemt, ter inspiratie, tien alternatieve ontwerpstrategieën.

Nr	Ontwerpstrategie	Symbool
1	Conserveren	
2	Branding	
3	Statisch markeren	
4	Flexibel markeren	
5	Reconstrueren	
6	Actualiseren	
7	Etaleren	
8	Inpassen	
9	Omhullen	
10	Materialiseren	

Afb. 1. Tien ontwerpstrategieën van Robert Broesi, naar 'Limes Atlas' (2005).

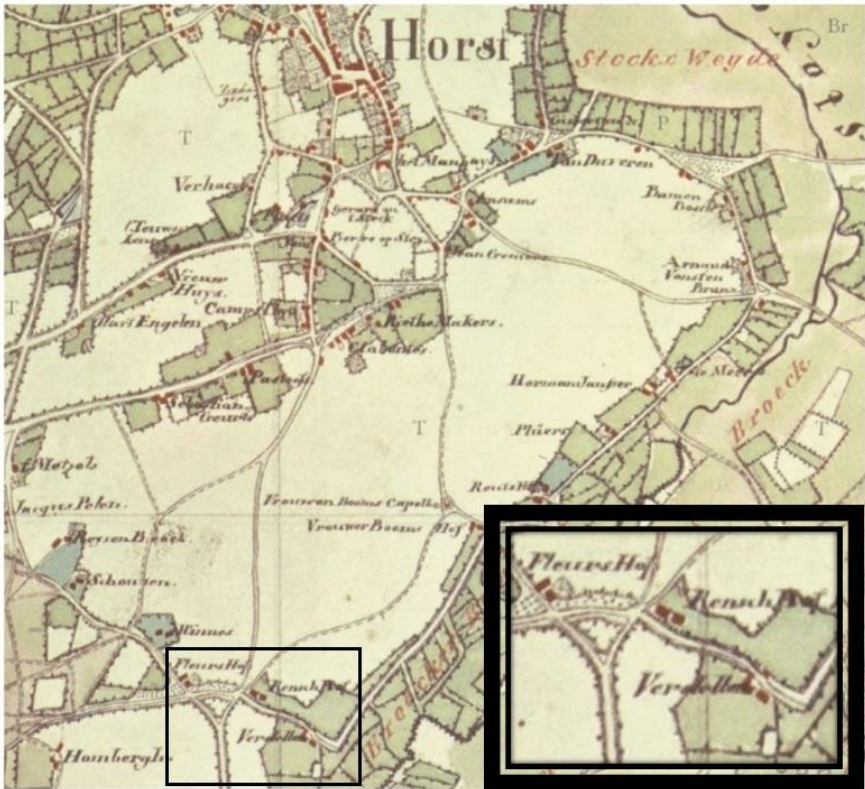
Landbouwschuur ‘Verdellen Plaats’ verplaatst

Hieronder wil ik, met u, kort ingaan op de verhuizing van de landbouwschuur bij de ‘Verdellen Plaats’ van de familie Janssen, in Hegelsom, naar Museum De Locht in Melderslo.

Afbeelding 2. Jaar 1993. Verplaatsing schuur, over 5 kilometer, van Verdellen Plaats (1) naar Museum De Locht (2). Ingetekend op een kaart uit 1900.

Al in 1687 wordt een Verdellen genoemd op de plaats van boerderij de 'Verdellen Plaats'. En ze staat ook op de zogeheten Tranchotkaart, de oudst bekende gedetailleerde topografische kaart van onze omgeving:

Afbeelding 3. Tranchotkaart (1803-1820). Uitsnede uit 'kaart 25 Horst' met uitvergroting van Verdellen.

In 1878 werd de 'Verdellen Plaats' grondig onderhanden genomen. De boerderij werd afgebroken en de schuur bleef staan. Aan de andere kant van de schuur werd een nieuwe boerderij gebouwd. De muuropeningen werden verplaatst naar de oorspronkelijke achtergevel van de schuur. Hierdoor kwam aan de kant van de nieuwe boerderij een hoge poort, waardoor een volle kar met oogstproducten de schuur in kon rijden, terwijl aan de kant van de oude boerderij een lagere poort kwam (of bleef?), waardoor de lege kar weer naar buiten kon rijden. Ook werden de wolfseinden van het dak verwijderd om de oude schuur en de nieuwe boerderij qua stijl op elkaar af te stemmen (afbeelding 4).

Afb. 4. Jaar 1993. Verdellen Plaats in Hegelsom. Schuur staat links.

Het bijzondere aan de zeventiende- of achttiende-eeuwse schuur van de 'Verdellen Plaats' is, dat het de enige overgebleven schuur in de gemeente Horst is met een sporenkap. Hierbij verbeeldt elk sporenpaar met de dwarsbalk de hoofdletter A. Deze schuur heeft twintig van deze sporenparen die elk afzonderlijk fungeren als zelfdragend dakspant (afbeelding 5).

In 1993 moest de 'Verdellen Plaats', in verband met de aanleg van industrieterrein Hoogveld, afgebroken worden. De oude schuur is steen voor steen en balk voor balk afgebroken en vijf kilometer verderop bij Museum De Locht tussen 1993 en 1995 door vrijwilligers en leerlingen van het Bouwopleidingscentrum Horst weer opgebouwd. Daar is de schuur in gebruik als 'Landbouwschuur' voor tentoonstellingen van werktuigen en gereedschap. De schuur staat op de gemeentelijke monumentenlijst.

Afb. 5. Jaar 1993. Museum De Locht in Melderslo. Herbouw tot landbouwschuur.

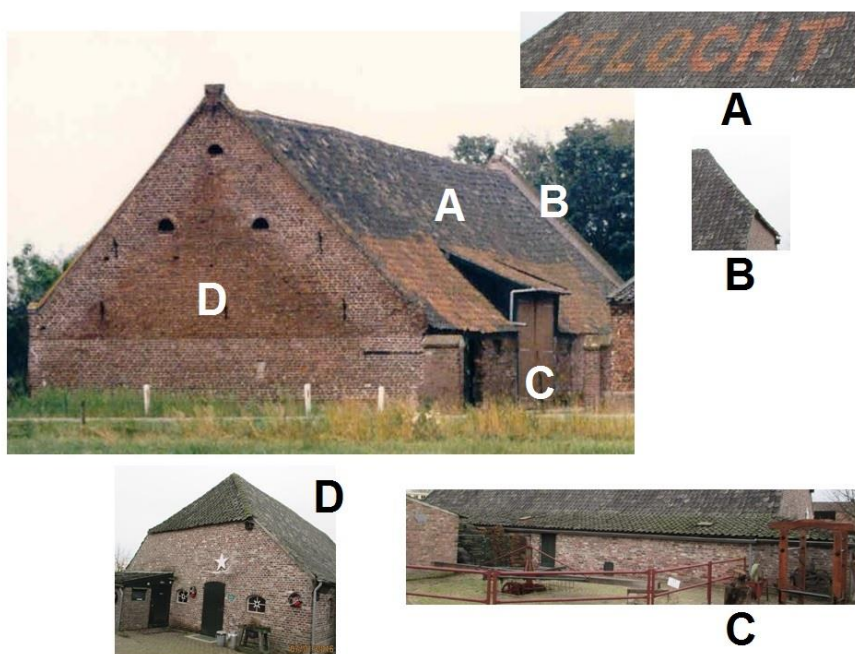
Mengelmoes

Zorgvuldig afgebroken en steen voor steen en balk voor balk opnieuw opgebouwd op de nieuwe plek. Dat klinkt erg romantisch. Vroeger was alles beter! Was vroeger alles beter? Maar naar welk verleden werd er dan terugverlangd? Welke paradijselijke staat wilde men dan terug? Welke ideaaltypische boerderij wilde men dan herbouwen? Begintijd van 17e of 18e eeuw? (Naar mijn weten is, via dendrologisch onderzoek, de ouderdom van het hout nooit vastgesteld.) Verbouwing 1878? Inclusief of exclusief andere tussentijdse aanpassingen?

Op de nieuwe plek op De Locht is het een mix geworden van verschillende ontwerpstrategieën.

- Alle sporenparen werden gebruikt. Zij werden geconserveerd en omhuld (afbeelding 5). Met trots worden zij geëtaled en gewaardeerd en bewonderd door bezoekers.
- De zijgevels werden voorzien van wolfseinden (afbeelding 6 zwarte B). Dit is een reconstructie naar de toestand van voor de verbouwing van 1878.
- De stenen werden afgebikt en deels gebruikt voor het optrekken van de muren. Een soort van actualiseren en omhulling.

- De meeste pannen werden hergebruikt. De Locht heeft via rebranding zijn eigen merkteken 'De Locht' aangebracht in het dak met rode dakpannen (zwarte A).
- Aan de kant van de lage deur is de schuur in de lengte verbreed (zwarte C). Dit is nieuwbouw.
- Aan de kant van de hoge deur (witte C) is de deur verlaagd (niet in afbeelding 6). Dit is inpassing.
- Aan de kopgevel is een loopdeur gemaakt (zwarte D). Dit is nieuwbouw.

Afb. 6. Schuur bij de Verdellen Plaats (witte letters), vergeleken op vier punten, met details van de landbouwschuur bij Museum De Locht (zwarte letters).

Kortom, hoeveel romantiek kunt u verdragen als u met bewondering een schuur van “vroeger” binnenstapt? ◀

Meer informatie

1. Meer foto's en krantenknipsels over de 'Verdellen Plaats' bij Geschiedenis Melderslo:

www.geschiedenismelderslo.nl/nieuwsbrief/Archief/nieuwsbrief_0810.htm

2. In '*Horster Historiën*' deel 4, pagina 258-265 meer informatie over woonstalhuis en schuur van 'Verdellen Plaats', Hesselenweg 2, Hegelsom.
3. Online zijn alle Tranchotkaarten, van het gebied tussen Maas en Rijn, in Nederland te vinden bij de Beeldbank van de Vrije Universiteit Amsterdam. Met fullscreen en inzoomen ziet u alle details. 'Kaart 19 Venray', '20 Meerlo', '25 Horst' en '26 Velden' dekken samen, grotendeels, de huidige gemeente Horst aan de Maas.
imagebase.ubvu.vu.nl/cdm/deepzoom/collection/krt/id/5629/show/5606
4. Altijd al een reproductie willen hebben van een Tranchotkaart? U kunt ze bestellen voor EUR 15 per stuk bij het Vermessungsverwaltung Nordrhein-Westfalen. Stappen: Produkte, Historische Karten, Analoge Ausgaben, Kartenaufnahme Rheinlande (TM), Listenauswahl, aanvinken kaartnummer(s), Übernehmen, bestelling afronden.
www.geodatenzentrum.nrw.de
5. Online zijn 200 jaar (1815-2015) kaarten te vinden over Nederland, bij het Kadaster. Prik of zoek een locatie. Met fullscreen en inzoomen ziet u alle details. Met een aparte schuifbalk kunt u van kaart wisselen.
www.topotijdreis.nl
6. '*Ontwerpstrategieën voor de limes*' door Robert Broesi. In: Bernard Colenbrander (red), '*Limes Atlas*' (Rotterdam 2005).

DE HEILIGE BARBARA

Jos Jenniskens

De oude kerk van Horst was zeer rijk aan o.a. een belangrijke beeldenschat. Vlak voor het bombardement op het einde van de tweede wereldoorlog, zijn gelukkig de meeste schatten gered en voorlopig ondergedoken. Het beeld van de H. Barbara is, hoe precies weet niemand meer, zeer ernstig beschadigd in het koetshuis van de pastorie in Horst terecht gekomen.

Daar heeft het al die tijd gestaan en misschien ook wel op de zolder gelegen. Zodoende is het beeld, wat geen uitzonderlijke kunstwaarde heeft, maar wel een hoge gevoelswaarde, in de vergetelheid geraakt. De huidige Deken De Graaf Woutering, vond het de moeite waard te informeren of het beeld gerestaureerd kon worden en is terecht gekomen bij Lambert van Helden uit Hegelsom. Deze is lid van de Stichting Veldkruisen en -kapellen in Horst en als zodanig veelvuldig, in zijn eigen atelier, bezig met het onderhoud en restaureren van beelden en corpora. Hij heeft dit zeer gehavende beeld prachtig gerestaureerd.

Wat er precies met het beeld gaat gebeuren is nog niet helemaal bekend, maar het zal zeker op een of andere manier met de kerk van Horst verbonden blijven. 1)

Barbara zou gewoond hebben in Nicomedië in Klein-Azië. Haar heidense vader, Dioscurus, sloot haar op in een toren om haar te vrijwaren van de vele jongemannen die naar haar hand dongen. Ook liet hij een badhuis voor haar bouwen, zodat ze geen gebruik hoefde te maken van de openbare baden. Dit badhuis bevatte oorspronkelijk twee ramen, maar op verzoek van Barbara werden het er drie (zij had zich in het geheim tot het christendom bekeerd en wilde op deze manier de Heilige Drievuldigheid eren). Toen haar vader haar bekering bemerkte, liet hij haar folteren, maar 's nachts genazen haar wonden op miraculeuze wijze. Uiteindelijk onthoofdde hij haar eigenhandig, maar werd daarop zelf door de bliksem dodelijk getroffen. ◀

1) Namens de Stichting Kruisen en Kapellen, A. Veuger.

Beeld van de H. Barbara patrones van de mijnwerkers

MUNCKHOF

**Zorgeloos vervoer
begint bij Munckhof**

**Tel. 077 397 8888
www.munckhof.nl**

125 JAAR PAROCHIE ST. JOZEF 1891 - 2016

Hay Mulders (St. werkgroep Oud-America)

In 2016, om precies te zijn op 14 maart, is het precies 125 jaar jaar geleden, dat de parochie America zich afscheidde van Horst en zelfstandig werd.

De feitelijke veranderingen en ontwikkelingen van America kwamen pas goed op gang toen men de Peel als ontwikkelingsgebied ging beschouwen. America heeft zich vooral ontwikkeld nadat in 1866 de spoorlijn tussen Venlo en Eindhoven voltooid was. In die tijd was er ook in America een station, wat in 1970 werd gesloopt.

Teneinde de Amerikaanse bevolking geleidelijk aan wat meer mogelijkheden te bieden werd er van gemeentewege in 1888 een openbare school gesticht. Meester Nusselein probeerde er met veel geduld les te geven aan de kinderen. Er werden in 1888 vier en veertig leerlingen ingeschreven. Voorheen moesten de kinderen van America te voet naar Meterik en Horst op school.

Op 14 maart 1891 schrijft Bisschop Boermans in een brief aan de “geloovigen” van de parochies Horst en America dat het op grond van de diverse ingekomen rapporten, noodzakelijk is gebleken dat het volkrijk gehucht America (behorend tot de parochie Horst) afgescheiden kan worden tot een zelfstandige parochie. Het gehucht America heeft dan ongeveer 325 inwoners.

De grote uitgestrektheid en de verre afstand tot de kerk van Horst maken het dringend noodzakelijk dat er in America voorzien wordt in de geestelijke behoeften van de Rooms Katholieke bevolking aldaar. Er zal een nieuwe kerk en pastorele woning gebouwd moeten worden en er zal een kerkbestuur opgericht moeten worden. Voor de kerk en pastorie wordt een terrein aangewezen door de gemeente en er wordt een bedrag van ten minste f. 15.000,- toegezegd. Ook zal er door het bisdom een pastoor benoemd worden, waarvoor de jaarwedde door het Rijk op f. 400,- per jaar wordt vastgesteld. Verder worden nauwkeurig de grenzen vastgesteld van de nieuw op te richten parochie. De bisschop vraagt om dit bericht aan de gelovigen van Horst en America kenbaar te maken.

In 1891 werd de eerste pastoor benoemd voor de pas opgerichte parochie. Dat was bouwpastoor Jeuken, afkomstig uit Nunhem (zie foto).

Bouwpastoor Johannes Jeuken

Hij ging in de leegstaande onderwijzerswoning wonen en richtte een van de schoollokalen in als noodkerk.

Op 17 mei 1891 vond de eerste vergadering van het Kerkbestuur plaats met in hun midden pastoor Johannes Jeuken, die op 26 april 1891 geïnstalleerd was. Het kerkbestuur bestond uit de heren J. Jeuken (pastoor), Th. Peeters, G. Willems en J. v/d Homberg.

In juni 1891 krijgt het kerkbestuur vergunning tot het oprichten van een bijzondere begraafplaats en wordt bepaald dat er op het kerkhof een lijkenhuis ingericht wordt voor de tijdelijke bewaring van lijken, overleden aan besmettelijke ziekten. In september komt er een dringend verzoek van burgemeester Houba van Horst om haast te maken met het inrichten van het lijkenhuis in verband met het uitbreken van de Aziatische cholera.

Het kerkbestuur vraagt op haar beurt aan het bisdom om haast te maken met de besluitvorming rond de bouw van de pastorie en de kerk gezien de gebrekkige toestand van de noodkerk en de onderwijzerswoning.

Dank zij de steun van velen kon er nog in het jaar 1891 gestart worden met de bouw. Het werk werd gegund aan aannemer L. Haegens uit Horst voor de som van f. 25.700,-

De eerste steen voor de kerk werd gelegd op 27 juli 1891. Op 11 mei 1892 werd de kerk ingezegend door de Deken van Horst. In 1894 werd de kerk geconsecreerd. In 1893 werd pastoor Jeuken vanwege zijn organisatorisch talent belast om ook in de jonge peelkolonie Griendtsveen een kerkgebouw te helpen realiseren. Zo is het ook te verklaren dat het kerkgebouw van America en dat van Griendtsveen zoveel op elkaar lijken.

Een opname van de kerk omstreeks 1900.

De Rooms-Katholieke parochiekerk St. Jozef, een zogenaamde pseudobasiliek naar ontwerp van architect Jacques H.H. Van Groenendael kenmerkt zich door een traditionalistische, sterk op de neoromaanse stijl geënte bouwtrant, die in hoge mate wordt bepaald door een gevelgeleding met blinde boogmotieven. Voorts komen de voor de architectuur van Van Groenendael typische kleine wolfseinden voor, in combinatie met een klok in de topgevel. Aan de linkerzijde van de kerk ligt de huidige vrijstaande pastorie, gebouwd in 1925. De oude pastorie ligt verderop in de straat en kenmerkt zich vooral door zijn hoogte. Dit gebouw werd ongeveer tegelijk met de bouw van de kerk gerealiseerd. De kerk heeft een ruim voorplein.

Medio 1892 werd het kerkgebouw van de St. Jozefparochie van America in gebruik genomen. Bij de eerste bankenverpachting van 24 zitplaatsen en 24 stoeltjes werd de kapitale som opgebracht van f 54,15.

In 1893 kwamen de zogenaamde kerkenwoningen (zie foto) gereed, die pastoor Jeuken had laten bouwen. Deze woningen werden achtereenvolgens verhuurd aan de families Hoogendorp, Koort, van

Leeuwen en van Doorne. Van de familie van Doorne stammen de heren Hub en Wim van Doorne, de stichters van het latere DAF-concern. Huub werd op 1 januari 1900 in dit huis geboren.

Kerkenwoningen uit 1893

Om 1894 hield pastoor Jeuken een grote loterij voor de bemeubeling van de kerk in America en de kerk van Griendtsveen. Hij trok het hele land door voor prijzen en voor de verkoop van loten. De hoofdprijs bestond uit 12 porseleinen beeldjes van de Apostelen. De prijzen werden gedurende 10 dagen tentoongesteld in America en hiervoor werd zelfs de dienstregeling van de Spoorwegen aangepast, zodat mensen bij Halte America uit konden stappen om de prijzen te bekijken, maar vooral ook om te kopen. De opbrengst was uiteindelijk het mooie bedrag van f. 7897,-

Pastoor Jeuken ging dus letterlijk en figuurlijk de boer op in het westen van het land om loten te verkopen en om te “bedelen” voor geld en daarbij vroeg hij tevens katholieke boeren en tuindersgezinnen om met hem “mee te gaan” naar America om de mensen hier het tuinen te leren. De katholieke Leonard Hoogendorp had nog een andere, speciale reden om zich hier te vestigen. Hij had namelijk 4 opgroeiende dochters die hij in het protestante Westland moeilijk aan de katholieke man kon brengen. Hij hoopte in America op meer succes en inderdaad: al zijn dochters sloten er een goed rooms huwelijk.

In 1902 werd het interieur van de kerk geschilderd door een Tilburgse firma. Het geld hiervoor werd geschonken door een Duitser, die hier in America woonde.

In 1926 kwam de huidige pastorie gereed, die gebouwd was onder pastoor Houben.

In datzelfde jaar kwamen ook de zusters van de Goddelijke voorzienigheid in America en zij vestigden zich in de voormalige pastorie. Zij zijn tot 1981 in de parochie van America werkzaam geweest. In die zestig jaar hebben de zusters enorm veel gedaan voor de ontwikkeling van America en heel in het bijzonder voor de opvoeding van de kinderen.

In 1935 werd de parochiekerk door pastoor Janssen uitgebreid en verbouwd. Dit gebeurde door verbreding van de zijbeuken, toevoeging van een doopkapel en biechtkapellen aan de dwarsarmen, naar ontwerp van architect Fr. H. Stoks uit Venlo.

In de herfst van 1944 werd de kerk door bommen en granaten ernstig beschadigd (zie foto).

oktober 1944

Bij de vertraagde opmars bleven de Engelsen 2 maanden lang op 10 km. van America liggen. Op 12 oktober 1944 bombardeerden hun vliegtuigen een belangrijk knooppunt van wegen, dat juist in de kom van het dorp lag. Daarbij vielen twee bommen op enkele meters van de kerk, lichtten de toren uit de grond en sloegen een groot gat in de voor- en zijgevel van de kerk. De schade kon hersteld worden en in 1946 is de kerk gerestaureerd.

Bombardement op 12

Door een enorme eendrachtige samenwerking van de parochianen is de kerk na de oorlog als een van de eersten in Limburg hersteld en kon ze weer in gebruik worden genomen. Hierbij is het verwoeste traptorentje rechts tegen de voorgevel niet meer hersteld en is de ingangspartij enigszins versoberd. De sporen van deze wederopbouw zijn in het metselwerk zichtbaar.

Tussen 1969 en 1973 is de kerk onder pastoor Canjels door de heer Teng Arts uit Venray opgeschilderd.

Op deze ansichtkaart uit 1959 is de restauratie duidelijk zichtbaar

Bij een bezoek aan de kerk zal het oude hoofdaltaar de aandacht vragen vanwege de afbeeldingen die erop zijn aangebracht. Aan de rechterkant is het offer van Melchisedek afgebeeld en aan de linkerkant het offer van Abraham die meende zijn zoon Isaak aan God te moeten offeren. Op vier kleine panelen zijn de evangelisten afgebeeld. In de koepel boven het altaar een afbeelding van de Drieuldigheid. Twee zijaltaren zijn er ter ere van de H. Maagd Maria en van de H. Jozef, de patroon van de kerk en de parochie. Waarom de H. Jozef als patroon is gekozen, is niet meer na te gaan. Misschien was het een voorkeur van pastoor Jeuken die de kerk bouwde.

De aandacht zal ook uitgaan naar de gebrandschilderde ramen. De kleine ramen rond het hoofdaltaar zijn van pastoor Adams, in zijn tijd pastoor van Nunhem.

Er zijn symbolen in afgebeeld die verwijzen naar de Eucharistie. De grote ramen schilderen het leven van Maria en Jozef in verschillende taferelen. De ramen zijn ontworpen door Jos Eggen in 1955 en uitgevoerd door atelier Heijnen uit Swalmen.

Vanaf 1891 waren de volgende pastoors in America werkzaam:

1891-1897	Pastoor Jeuken;
1897-1908	Pastoor v. Cruchten;
1908-1923	Pastoor Heijmans;
1923-1927	Pastoor Houben;
1927-1934	Pastoor Peeters;
1934-1957	Pastoor Jansen;
1957-1959	Pastoor Keijsers;
1959-1969	Pastoor Pennings;
1969-1973	Pastoor Canjels;
1973-1979	Pastoor Keulards;
1979-1988	Pastoor Heidendael;
1988-1998	Pastoor Meijs;
1998-2011	Pastoor Clijsters.

Hun betekenis voor de ontwikkeling van de Amerikaanse gemeenschap op geestelijk en materieel gebied is belangrijk geweest.

In het jaar 2000 is de St. Jozefkerk aangewezen als beschermd Rijksmonument. ◀

HERMKENS
GLAS & SCHILDERWERKEN V.O.F.

Broekhuizen • Tel: 077 - 463 14 95 • info@hermkensvof.nl

ERKENDE
ES
BETERE SCHILDER

JOHANNES NEPOMUC TERUG IN TIENRAY

Truus Knoops-Kersten en Arnold Jacobs

Het kerkbestuur van Tienray vroeg op 2 januari 1933 toestemming voor het bouwen van een nieuwe stenen brug over de Grootte Molenbeek. De brug moest 6 meter lang zijn, 2,20 meter breed en minimaal 1,40 meter boven de waterspiegel. De brug diende als onderdeel van het Kruisweg-park. Gedeputeerde Staten gingen akkoord.

Op de leuning kwam een beeld van Johannes Nepomucenus (Nepomuc).

Het beeld van Johannes Nepomucenus (Nepomuc).

Johannes Nepomuc geboren rond 1340 in Pomuk nabij Pilsen, Bohemen. Hij begon zijn loop-baan in 1380 als pastoor in Praag. Later vertoefde hij als priester aan het hof van de Rooms-katholieke koning Wenseclaus. Deze koning was een tiran voor zijn volk en voor zijn vrouw, de beeldschone koningin Sofie. Deze koningin had Johannes als biechtvader. De wantrouwende en jaloerse Wenceclaus, die de

moeilijkheden met de Boheemse adel niet de baas kon worden, verdacht zijn vrouw van oneerbare betrekkingen en liet haar gevangen zetten. Nepomuc zocht haar regelmatig op en nam haar de biecht af. Op een zeker moment wilde de koning van de biechtvader horen wat de koningin hem bij de biecht had verteld. Johannes Nepomuc weigerde dat te vertellen. Het biechtgeheim was hem heilig. Hij werd gefolterd, maar bleef bij zijn weigering, waarop Wenceclaus hem aan handen en voeten gebonden van de Karelsbrug in de rivier de Moldau liet gooien. Hij overleed op 20 maart 1393. Op 19 maart 1729 werd hij heilig verklaard door paus Benedictus XIII. Johannes Nepomuc is de patroonheilige van de biechtvaders, van de kloosterkerk in Wittem, van de bruggen en beschermheilige tegen verdrinking en watersnood, grote droogte en bij laster of valse aanklacht.

De brug (zie afbeelding) werd in 1944 door de Duitsers opgeblazen. Nu ruim twee jaar geleden, ontstond er een burgerinitiatief met als doel het geheel toegankelijk maken van een al bestaand Kruiswegpark. Truus Knoops-Kersten en Huub Driessen, de initiatiefnemers, verzamelden uit hun netwerken een aantal vrijwilligers om dit project mee vorm te geven. Er werd met veel inzet gezocht naar sponsors en dat lukte.

Kruiswegpark Tienray

Het park blijkt nu een plek te zijn waar veel mensen de rust vinden. De praattafel en het bezinningsbankje aan de “Grote Molenbeek” worden druk bezocht. Men voelt hier een vorm van bezinning bij het kabbelende water. Mensen lezen er boeken of schrijven er vaak in de vroege ochtend of late avond.

*v.l.n.r.: Bisschop Frans Wiertz; Burgemeester Kees van Rooy; Pastoor Ruud Verhegen; Deken Alexander de Graaf Woutering.
Foto Jos Derks, d.d. 18-08-2013*

Er ligt in hetzelfde park nog een oud betonnen verlaten bruggetje, overgroeid door de tijd. In het verleden verbond deze brug een pad door het park wat verslonden is door de tijdsgeest van veel materieel en groot grondbezit.

Het kerkbestuur verkocht eigenlijk zijn eigen cultureel erfgoed. Het park werd hierdoor gehalveerd en bleef verlaten achter.

Vrijwilligers herstelden en verplaatsten de staties. Zo ontstond er een ander Kruiswegpark. Door een bijzondere sponsoring werd het mogelijk deze brug geheel te herstellen. Dit gebeurde op een deskundige wijze door vrijwilligers met Piet Dinghs als vormgever en uitvoerder aan het hoofd. Samen dus, met een team van dorpsgenoten, klaarden ze deze klus.

De nieuwe brug

Bovenop de brug werd het beeld van Johannes Nepomuc geplaatst [zie inzet] dat geschonken werd door de familie Koppelkorn uit Meerssen. Deze bijzondere heilige stond bij deze familie in de tuin als “vreemde” gast.

Tienray was hem verloren in de Tweede Wereldoorlog toen de brug werd opgeblazen door de Duitsers. Een bijzonder verhaal waar door toevallige ontmoetingen tijden vergleden en Historie, Cultuur weer samen kwamen in Tienray aan de vliet van de “de Groote Molenbeek”.

Het bezoeken waard! Ontmoet op deze brug van stilte uw droom en uw verleden. ◀.

Foto's: Hay Verstraelen; Arnold Jacobs

BROUWERIJEN IN BROEKHUIZEN EN BROEKHUIZENVORST ROND 1900

Jeu Derikx

Rond de eeuwwisseling kende men in de gemeente Broekhuizen vier dorpsbrouwerijen en liefst dertig cafés op een inwonertal van 820.

Er kwam een einde aan de vier brouwerijen toen in 1916 twee van de brouwers medeoprichter werden van de nieuwe brouwerij "De Vriendenkring" te Arcen.

Brouwerij Anker Veerweg 15 (Brouwershuis).

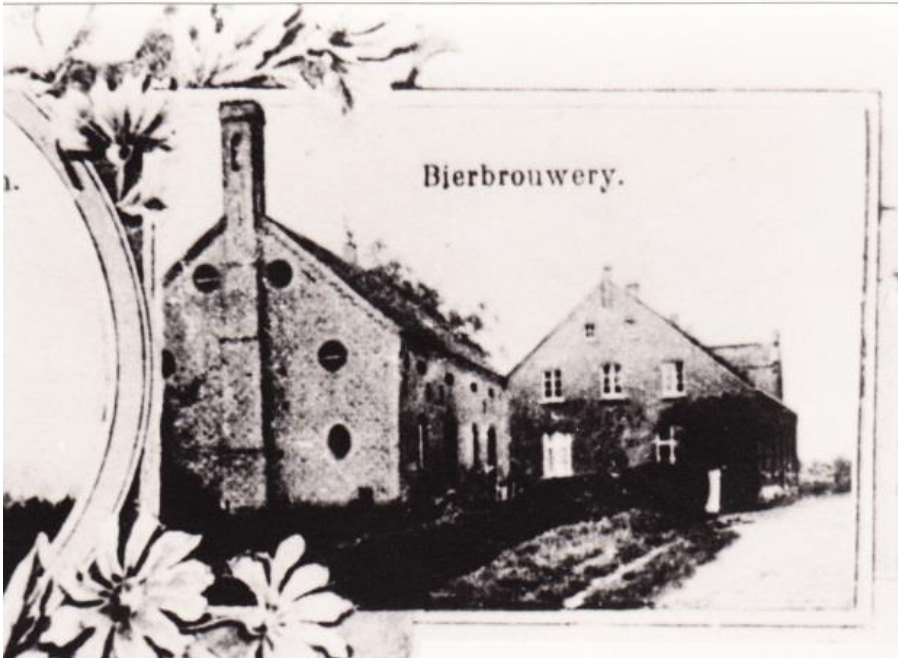
In 1867 komt het huidige Brouwershuis in bezit van de gebroeders van Ter Velden. Gerardus van Ter Velden was bierbrouwer en was gehuwd met Johanna Leijgraaf. In 1887 bij successie naar Alphons A. van Son, bierbrouwer uit Veghel, gehuwd met Henrica M. van Ter Velden. In 1916 gaat de brouwerij op in de Vriendenkring Arcen.

Gerard Ter Velden met dochter Theodora geflankeerd door voerman Korting en een knecht voor een geladen bierwagen.

Brouwerij van Soest Veerweg 17 Broekhuizen.

In 1858 herbouwde boerderij/brouwerij door Abel Jan van Soest (landbouwer/bierbrouwer). Deze is twee maal gehuwd. 1e huwelijk met Johanna Gertruda Baetsen uit Blitterswijck en zijn 2e huwelijk met Anna Catharina Riether (Hamert) Wellerlooi. In 1902 gaat de boerderij brouwerij naar de ongehuwde zoon Gerard A. H. van Soest. In 1916 gaat de brouwerij op in de Vriendenkring Arcen.

Brouwerij van Soest Veerweg Broekhuizen.

Brouwerij Oranjeboom Broekhuizerweg 42 te Broekhuizenvorst. Dit pand werd in 1867 gesticht als herberg-café en werd in 1896 brouwerij. Eigenaar en bierbrouwer was Peter J. F. van Dijck. Deze was gehuwd met Anna Maria Haffmans uit Lottum. In 1904 werd zoon Peter G. van Dijck eigenaar, eveneens bierbrouwer. Hij was gehuwd met Johanna P. Hermans uit Broekhuizenvorst. In 1916 gaat deze brouwerij op in de Vriendenkring Arcen.

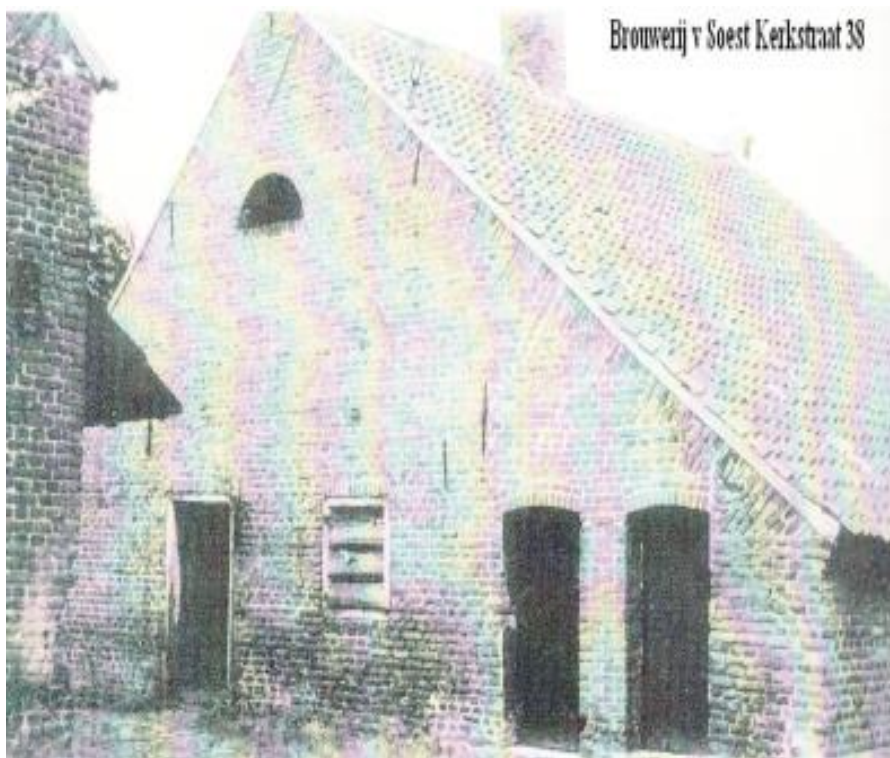

Brouwerij Oranjeboom

Brouwerij van Soest achter Kerkstraat 38 te Broekhuizenvorst.

In 1844 komt boerderij in bezit van Peter A. Dooremans uit Bergen. Deze was landbouwer en bierbrouwer. Hij was gehuwd met Aldegonda Baetsen uit Blitterswijck. In 1880 gaat boerderij en brouwerij naar Peter J. van Soest, gehuwd met Anna C.H. Dooremans. In 1891 gaat boerderij-brouwerij naar Jan N. Jenniskens uit Castenraij. Deze was gehuwd met Maria Catharina van Soest. In 1916 gaat brouwerij op in de Vriendenkring Arcen.

Op 2 maart 1915 richtten Leopold Haffmans uit Roobeek (Hamert), Gerard van Soest uit Broekhuizen, Gerard van Dijk uit Broekhuizenvorst en August Schraven uit Lottum, allen brouwertjes voor de kleine lokale markt, Stoombrouwerij De Vriendenkring op. Dat geschiedde op 16 augustus 1916 aan de Kruisweg 44 te Arcen.

Brouwerij van Soest Broekhuizenvorst

Drankwet 1904

Ingevolge de drankwet van 1904 was de verkoop, het gebruik en het aanbod van alcoholische dranken volstrekt verboden in alle openbare plaatsen zoals cafés, restaurants, hotels, winkels, treinen, stations alsook op de openbare weg. Het doel van deze wet was het drankmisbruik en het alcoholisme te bestrijden.

Broekhuizenvorst telde rond 1904 liefst 22 cafés. Het valt goed te begrijpen dat de strenge wet van 1904 velen ongelegen kwam. De Vorster mensen van die tijd dronken op tijd hun borreltjes. Het verbod om sterke drank te verschudden werd dan ook door veel kasteleins ontboden. Men kon dan op veel plekken, in de keuken of in een ander vertrek dan het café zijn borreltje drinken. Vaak had de kasteleinsvrouw de fles met jenever onder de kleren verborgen. Zodra er onraad dreigde (in dit geval de politie) verdween de fles en de borrel. Het kwam echter ook voor dat dat een schenker van jenever verraden werd. Zo gebeurde het eens dat de Rijkspolitie Bovens uit

Lottum ervan in kennis werd gesteld dat er bij Theeuwen jenever werd geschonken in het opkamertje achter het café. De Rijks slaagde erin de kastelein en enkele bezoekers te betrappen op het gebruik van jenever. Geheel volgens de wet werden de overtreders voor het Kantongerecht te Venlo gedaagd. De kantonrechter rekende het vergrijp niet al te ernstig aan. Heer Joosten uit Ooijen echter, die enkele jaren gestudeerd had, werd verweten dat hij de wet toch moest kennen. Hij gaf dit wel toe, maar ter verdediging voegde hij eraan toe: 'ik meende dat in een vertrek dat niet gelijkvloers ligt, wel jenever aanwezig mocht zijn, Edelachtbare.' De aanwezige toehoorders in de rechtszaal vonden dit ook en lachten hierom. De drinkers van de verboden borrel kregen een boete van ongeveer tien gulden. De kastelein kreeg een zwaardere boete.

Cafés rond 1900 in Broekhuizenvorst en Ooijen

P. van Bracht	Ooijen (tegenover het kapelletje)
T. Thijssen	Horreweg
P. Lichtevelde	Ooijenseweg
C. Schatorje	Ooijenseweg
J. v Leendert	Ooijenseweg
Piet Wam	Ooijenseweg
J. Jenniskens	Kerkstraat
H. Theeuwen	Kerkstraat
J. Bouten	Kerkstraat
A. v Aerts	Kerkstraat
J. Freulich	Kerkstraat
L. Huibers	Kerkhof
Driek Hermkens	Broekhuizerweg
Tinus Christiaans	Broekhuizerweg
Naad Kersten	Broekhuizerweg
Sjang v Dijck	Broekhuizerweg
P. Muijers	Maasstraat
P.M. Jeucken	Swolgenseweg
Sjang Clevis	Swolgenseweg
Kueb Hueben	Swolgenseweg
K. Litjens	Swolgenseweg

Cafés rond 1900 in Broekhuizen en de Stokt

Jan Willem van Soest	Dorp	A3
Jacobus G. v Daalwijk	Dorp	A6
Gerardus H. Peeters	Dorp	A7
Louis H. Freulich	Dorp	A8
Gerardus A. v Soest	Dorp	A12
Johannes Lomme	Dorp	A17
Gerard Gerats	Dorp	A20
Johannes Keijsers	Dorp	A21
Hendrikus Derix	Stokt	A28
Hendrikus v Megen	Stokt	A39 ◀

**- meer dan 100 bieren -
HET CAFÉ MET GEVOEL VOOR
BIER MET 'N TRADITIE**

**Venrayseweg 94, 5961 AJ Horst
Telefoon (077) 398 30 09**

HET ARCHIEF VAN DE FAMILIE EVERTS

Harrie Jenniskens

Onlangs vond op het kasteel Huys ter Horst een overleg plaats met Piet Everts, Harrie Jenniskens en de redactie. Dit naar aanleiding van de inventarisatie van het Archief van de familie Everts welke gedaan is door Harrie Jenniskens. In deze inventaris is een belangrijk deel gewijd aan de rol van de familie Everts als rentmeester van de familie Westerholt, eigenaren van het kasteel.

De redactie

Het archief van de familie Everts is duidelijk de neerslag van vooral de verschillende functies, die leden van de familie hebben bekleed. De persoonlijke stukken getuigen hoe de familie, negen generaties lang, heeft geleefd en de bezittingen heeft beheerd, doorgegeven en verdeeld, van Leonardus geboren in ± 1630 tot Piet geboren in 1929. Passend in de tijdgeest bracht de familie Everts drie priesters voort.

Opvallend is dat ze alle drie leraar (docent) zijn geweest in Rolduc.

*Dr. W. (Willem) Everts
directeur Klein-Seminarie te Rolduc
lid Tweede Kamer der Staten-Generaal*

De familie Everts is in Sevenum een begrip geworden, omdat vijf van haar leden achtereenvolgend, van vader op zoon of broer, burgemeester zijn geweest van de gemeente Sevenum:

1. Peter 1836 - 1847
(eerst burgemeester van Horst en Sevenum 1830 - 1836);
2. Pieter Servaas 1848 - 1880;
3. Pieter Hubert 1880 - 1902
(tevens burgemeester van Grubbenvorst 1879 - 1902);
4. Hubert Marie Gerard 1902 - 1923;
5. Willem Pius 1923 - 1960;

Rond 1830 werd Peter Everts, de eerste burgemeester, rentmeester van de Duitse familie Westerholt over hun bezittingen in Horst, Sevenum en Bocholt (B). Deze bezittingen had graaf Westerholt verkregen door zijn huwelijk met Charlotte van Fürstenberg, enige dochter van Frans Clemens van Fürstenberg en Sophie von Ascheberg.

Als voorgaande rentmeesters komen we o.a. tegen Houbben en Kannegiesser tegen.

De rentmeesters Everts waren: Peter 1830 - 1847, Pieter Servaas 1847 - 1880, Pieter Hubert 1880 - 1924 en Willem Pius 1925 - 1954. Zij waren de rentmeesters van de bezittingen op westoever van de Maas in Horst, Sevenum en Bocholt (B.). Rond 1878 worden de bezittingen in Bocholt verkocht.

Na de oorlog vallen de bezittingen onder het beheersinstituut tot 1954.

Enige leden van de familie waren tevens verzekeringsagent

De leden van de familie Everts, vooral de burgemeesters en rentmeesters onder hen, waren een onderdeel van de hen omringende wereld met zijn staatkundig veranderende machten.

In 1578 (het oudste stuk) vielen de heerlijkheid Horst en het kerspel Sevenum, gelegen in het Land van Kessel binnen het Hertogdom Gelre, tot 1580 onder de Habsburgers en daarna tot 1713 onder de koningen van Spanje.

Van 1713 - 1798 waren de koningen van Pruisen hier de baas.

De Fransen schaften de heerlijkheden af en vormden gemeenten.

Van 1798 -1800 was Sevenum een zelfstandige gemeent waarin we zien hoe Servaas Everts, de vader van de eerste burgemeester, weigerde de benoeming tot municipal agent te aanvaarden. Het werd Peter Nabben.

Van 1800 - 1836 maakte Sevenum deel uit van de gemeente Horst en Sevenum. Deze 36 jaren waren zeer turbulent.

Van 1800 - 1814 behoorde de gemeente tot de republiek Frankrijk.

Van 1814 - 1815 viel de gemeente onder de geallieerde

mogendheden. Van 1815 - 1830 maakte de gemeente deel uit van de provincie Limburg van het verenigd koninkrijk der Nederlanden.

Van 1830 - 1836 was de gemeente deel van de provincie Limburg van het koninkrijk België.

Hierna kwam de zelfstandigheid als gemeente weer terug.

Van 1836 - 1839 behoorde Sevenum bij België en daarna bij Nederland.

Uit het voorgaande is duidelijk, dat dit archief een verzameling is van stukken, die door allerlei personen en instanties in meer dan vier honderd jaren zijn geproduceerd, ontvangen, geërfd en bewaard. Enige stukken dragen nog de sporen van de oorlog, toen ze bewaard zijn in of bij meel.

Dat het archief bij verschillende personen berust heeft, moge blijken uit de brief van het Sociaal Historisch Centrum en de brief van de Limburgse Dienst Inspectie der Archieven, die respectievelijk P.Everts en Mevr.C.Bergmann-Everts bedanken voor ter copïëring beschikbaar gestelde stukken.

Als bijzondere stukken kunnen hier vermeld worden de gebundelde concept-brieven die als burgemeester of als rentmeester geschreven zijn.

In januari 2015 is dit archief met aanvullingen in bruikleen gegeven aan de Heemkundevereniging Sevenum. ◀

EEN LODEN GRAFKIST

Xavier van Dijk

Archeologie gaat over mensen uit het verleden, die aan de hand van hun overblijfselen worden bestudeerd. De meeste vondsten die archeologen doen, bestaan uit scherven van gebroken vaatwerk, afgekloven botten, zaden en dergelijke. Ze zijn weggegooid of verloren door mensen waarvan we meestal eigenlijk nauwelijks iets weten. We kunnen achterhalen hoe het gebouw eruit zag waarin ze woonden, wat ze aten, hoe het landschap eruit zag en wat er groeide. Het blijft echter vaak gissen naar wat ze dachten, hoe ze eruit zagen, en wat ze in hun leven hebben meegemaakt.

Soms heb je van die vondsten die het verleden wel heel dicht bij brengen en letterlijk een gezicht geven. Zo'n vondst werd gedaan op donderdag 25 juni 2015 om 11.45 uur. Ik was met mijn ondergewaardeerde collega's Roel en Laurens bezig in Giessen met een onderzoek. Vlak voordat we gingen pauzeren, rinkelde de telefoon. Het bijna surreële gesprek ging ongeveer als volgt:

“Met Xavier van Dijk”

-“Met Peter Beeks, Stichting Behoud de Keverberg in Kessel. We zijn bezig om de kasteeltuin in te richten, en hebben zojuist een loden grafkist met baron Frits van Keveberg gevonden. Zijn schedel rolde eruit, die we apart hebben gehouden. Kun je meteen komen?”

Na een korte denkpauze -ik verwachtte nog altijd een goeie grap van de vrijwilligers in Kessel om te kijken of ze me voor de gek konden houden- gaf ik antwoord: “Haha, dat is een goeie grap, Peter. Het is toch geen 1 april of wel? Daar trap ik mooi niet in.”

-“Nee, serieus. Mark en Cor waren in de kasteeltuin bezig, in de hoek van de kerkmuur bij het Maaspoortje om het talud van de oude kasteelgracht op te schonen, toen ze ineens op een loden kist stuitten. Cor heeft direct het werk laten stil leggen, omdat hij direct moest denken aan een oude melding, die stelt dat de baron juist op die plek is begraven.”

“Dat zou wel een spectaculaire vondst zijn, als dat echt de baron is. Je houdt me toch echt niet voor de gek he?”

-“Nee, we willen met de kasteeltuin verder gaan vandaag en we kunnen ons geen oponthoud veroorloven. Kun je vanmiddag nog komen?”

“Ehh, tja ik zit momenteel in Giessen, West-Brabant. Als ik mijn collega's instrueer om alles af te maken en de auto in stap, duurt het zeker nog 1 tot 1½ voordat ik er ben. Reken maar rond half 2.”
-“Prima, ik zie je dan daar.”

Ik had één van de vrijwilligers wel eens gehoord over het verhaal van baron Frits van Keeverberg en zijn begraafplaats, maar vaak zijn dergelijke verhalen door de tijd heen vaak aangedikt en het leek me dus sterk dat die kist echt gevonden was. Van de andere kant duidt zo'n kist al snel op een welgestelde eigenaar en een datering in de 17e, 18e of 19 eeuw. Het zou kunnen...
Dus toog ik naar Kessel.

In de zuidwesthoek van het kasteelterrein was inderdaad een loden grafkist ontdekt, en ja, er bleek inderdaad al een halve schedel uit te zijn gerold. Vanwege het bijzondere karakter van de vondst liet ik één van de vrijwilligers de hele opgraving uitvoerig fotografisch documenteren. De loden sarcofaag bleek de binnenkist van een houten buitenkist te zijn. De buitenkist was vrijwel geheel vergaan, behalve enkele zinken hoekornamenten, schroeven en spijkers. Nadat de kist was vrijgelegd en gedocumenteerd, moest ik ieders nieuwsgierigheid -ook de mijne- bedwingen. Immers, het was van

belang de Wet op de lijkbezorging (lijkschennis) en grafrust (zoveel mogelijk) te respecteren. Ook wilde ik geen eventuele nabestaanden voor het hoofd stoten. Bovendien moest beschadiging van de resten worden voorkomen, zodat de kist 'onder geconditioneerde omstandigheden' (in een binnenruimte) kon worden geopend. Daarna kon een indicatie voor kosten voor eventuele conservering worden gemaakt, en zou de Stichting moeten besluiten wat ze überhaupt met deze vondst wil doen: herbegraven, tentoonstellen in een herontdekte 17^e eeuwse kelder, of iets anders? De sarcofaag is voorzichtig op een stevige houten plaat gelegd en met dikke plastic folie ingepakt. De schedel is apart gehouden om verdere beschadiging te voorkomen. Alles is in de vroege avond naar een kelderbox gebracht. De volgende dag zou het graafwerk in de tuin kunnen worden hervat....

De loden kist is 2,02 m lang, ca. 60 cm breed en ca. 25 cm hoog, inclusief bolvormige deksel. De houten buitenkist had zes ijzeren handvaten, drie aan elke zijde. De kist is in de loop van de tijd grotendeels door de druk van de bovenliggende grond langzaam in elkaar gedrukt. Daardoor hadden de gewrichtskop van beide dijbenen een forse deuk in de loden deksel veroorzaakt. Ook de ruggengraat en de knieschijven waren als lichte verhogingen zichtbaar in het reliëf van de ingedrukte kist.

Enkele weken later was duidelijk dat de kist kon worden opengemaakt en de inhoud kon worden onderzocht door diverse specialisten: een fysisch-anthropoloog, een botanist, een deskundige op het gebied van textiel en een restaurateur.

Op 10 augustus 2015 was het zover. De kist bleek nog in goede staat en het deksel was grotendeels compleet. Erin lag een compleet menselijk skelet. Nadat dit was verwijderd, is de gehele resterende inhoud van de kist gezeefd om eventuele resten te verzamelen, zoals spelden, knopen, kraaltjes, etc.

Onderzoek door een fysisch-antropoloog wees uit dat het skelet is van een man van 44 tot 53 jaar oud en 175 tot 179 cm lang. Hij was gestrekt op zijn rug begraven en hield de handen gevouwen in de schoot. Er was weinig slijtage aan de gewrichten te zien, met uitzondering van de wervelkolom. Dit kan er op wijzen dat hij weinig zware fysieke arbeid heeft geleverd. De man had wel drie wervels met een hernia en een goed geheelde ribfractuur. Tevens had hij een ontsteking van de longen en licht ontstoken tandvlees gehad, maar over het algemeen was zijn levensstandaard goed geweest. De enige vondsten uit de kist zijn twee kleine knopen van parelmoer, een dunne knopspeld en textielresten. De knopen zijn gevonden ter hoogte van het bekken en ter hoogte van het torso. Gezien de plaatsing van de handen ondersteunt dit de verwachting dat zij dienden als sluiting van de mouwen van een onderhemd bij de polsen. De speld kan zijn gebruikt om bijvoorbeeld een strik, mee vast te zetten. De textielresten bestaan uit kleine plukken geweven textiel van zijde, wol, kant en linnen of katoen. Die bevonden zich op en rond het torso. De zijde was zwart geverfd en kan van een lint of strik zijn. Ook de kant was zwart geverfd. Het textiel is op allerlei manieren geweven en behoort tot verschillende soorten kleding. In het hoofdeinde bleken de resten van een kussen te liggen. Dit was vermoedelijk van kamgaren, de beste kwaliteit wol en had een strooien vulling. De loden binnenkist was aan de binnenzijde, inclusief deksel, gestoffeerd. Dit alles wijst

duidelijk op een bemiddeld persoon, die in zijn dagelijkse kleding was begraven in een dure kist.

De grote vraag is natuurlijk of echt baron Frits in de kist lag. Er zijn DNA- en isotopenmonsters genomen, zodat het DNA-profiel met directe familie zou kunnen worden vergeleken om hier meer zekerheid over te krijgen. Frits' enige kind, dochter Mathilda, is kinderloos gestorven en haar graf is inmiddels geruimd. Frits' broers en zuster bleven kinderloos. Zij zijn alle drie bijgezet in het familiegraf in Haelen. Besloten is om hun graven ongeopend te laten. De dure versierde kist, de goede conservering van het bot, de kleding en levensstandaard van de overledene wijzen op een bemiddeld persoon in de 19e eeuw. Last but not least, de kist is gevonden op privé-grond, op de plek die 4 jaar na zijn dood als de graflocatie van baron Frits van Keверberg werd genoemd. In 1880 bezocht Jacobus Craandijk het kasteel. Hij beschreef de kasteeltuin als volgt: "In een' hoek van dien verwaarloosden hof, bij den muur van het kerkplein, is het graf van den laatsten eigenaar van Kessel (XvD; baron F. van Keверberg). In onvrede met de kerk gestorven, vond zijn overschot een plaats aan den voet des heuvels, in zijn' eigen tuin".

Het leven van Frederik Hendrik Charles Ernest, Baron de Keверberg de Kessel

De familie Van Keверberg is het laatste adellijke geslacht dat de Keверberg bewoonde. Baron Frederik is de bekendste vertegenwoordiger van de familie en heeft lang in het kasteel gewoond. Frederiks vader had groot internationaal bestuurlijk aanzien. Hij bekleedde een reeks aan hoge bestuursfuncties in Den Haag en Brussel, en was onder meer vicevoorzitter van de Raad van State en Lid van deze Raad. Frederik werd op 22 juli 1825 geboren in Stonar (Verenigd Koninkrijk), waar zijn Engelse moeder Mary Lodge woonde. Hij ontving het katholieke doopsel, maar zijn moeder -vader was veelal in het buitenland- voedde haar kinderen Anglicaans op. Na de dood van haar man vestigde de familie zich in 1841 op het kasteel in Kessel. Frederik ging in 1842 met colleges volgen aan het gymnasium in Katwijk. Nadat hij dit succesvol had afgerond, ging hij aan de universiteit in Leiden rechten studeren, waar hij in 1848 de doctorsbul behaalde op 22-jarige leeftijd. Hoewel Frederik leek voorbestemd voor een vergelijkbare, glanzende loopbaan als zijn vader, liep dit volledig anders. Al tijdens zijn studie kwam hij in een

jarenlang conflict met de Kesselse burgemeestersfamilie Van Wylick. Deze ruzie werd niet alleen uitgevochten in de rechtbank, maar werd zelfs voortgezet tot in de parochiekerk! In 1852 verhuisde de familie naar kasteel Aldenghoor in Haelen, maar Fredrik bleef op de Keverberg wonen.

Op 23 juni 1857 huwde hij Louise de Villers de Pit  en het stel trok in op het kasteel. Frederik was lid van de Provinciale Staten van Limburg en van de Tweede Kamer; tevens was hij jarenlang lid van de gemeenteraad in Kessel. Op 23 april 1858 werd hun enige kind geboren, Maria Mathilda. De baron was joviaal in de omgang en had het beste voor met arme mensen en kinderen in het bijzonder. Hij noemde de Kesselse jeugd ook wel la jeunesse d'or, de gouden jeugd. Kinderen die hem kwamen bezoeken werden getrakteerd op een snoepje. Op school liet hij grote manden met pruimen voor de kinderen bezorgen. Af en toe kwam hij er ook zelf een kijkje nemen en de goede leerlingen werden dan beloond met naaidoosjes, speelgoed, etc. Met Nieuwjaar kwam de dorpsjeugd op het kasteelplein, waarbij krakelingen, appels en noten met volle handen werden uitgestrooid. Eén keer per jaar werd een groot kinderfeest gehouden. Dan trok hij met de schoolkinderen naar de overzijde van de Maas, waar zij op zijn boerderij 'De Weerd' flink getrakteerd werden en naar hartenlust konden spelen. Door dat alles was de baron een populaire figuur. In de goede jaren was het op het kasteel een hele drukte en er kwam veel bezoek. Officieren van het Venlose garnizoen waren vaak geziene gasten. In de jachtijd kwamen dikwijls adellijke jagers en vooral dan werd op het kasteel volop geklonken en gedronken.

Toch bleef het leven van Frederik vol tegenstellingen en voortdurend hingen er grote moeilijkheden boven zijn hoofd. Allereerst was er de mislukking van zijn huwelijk. Na de geboorte van Maria Mathilda groeide het stel uit elkaar. Na veel ruzies verliet zijn vrouw Louise het kasteel. Later werd een officiële scheiding van tafel en bed uitgesproken. Toen Maria Mathilda 7 jaar oud was, werd zij door haar grootmoeder ontvoerd uit de Keverberg en naar haar peetoom Karel en grootmoeder Mary op kasteel Aldenghoor gebracht. Het kind ging in haar jeugd van het ene internaat naar het andere. De eerste jaren na haar vertrek werd zij op een kostschool in Roermond geplaatst. In die jaren bracht ze haar vakanties nog gedeeltelijk door bij haar vader. Later ging Maria Mathilda naar een kostschool in Dusseldorp. Dit

gebeurde om aan haar vaders aandacht te ontkomen, want ze werd zelfs ingeschreven onder een schuilnaam.

Ook in de politiek stapelden de problemen zich op voor de baron. Zo legde hij zich niet neer bij de verkiezingsuitslag van 1875, waarbij hij niet herkozen was als gemeenteraadslid. Er werd een openbare vergadering gehouden op 9 september 1875, die om half 10 's morgens begon. Baron Frits was aanwezig, maar het werd hem verhinderd om de presentielijst te tekenen. Van begin tot eind verstoorde hij de vergadering, en geen veldwachter of marechaussee kon hem tot bedaren brengen. In beschonken toestand slingerde hij de voorzitter en de overige raadsleden verwijten naar het hoofd. De vergadering eindigde met de eedsaflegging van de nieuwe leden "altoos onder Protesten en Schelden door den Heer Baron de Keeverberg met uitdrukkingen: ze doen een valschen eed en aan de nieuwe leden zelf zeggende: gij hebt een valschen eed gedaan." Tot overmaat van ramp lag hij ook nog overhoop met de kerk en de pastoor. De moeilijkheden begonnen toen in 1869 de oude kerk werd afgebroken en een nieuwe werd gebouwd. In de oude kerk hadden de leden van het kasteel een eigen plaats in de kapel, op het priesterkoor. In de nieuwe kerk verviel dit voorrecht. Naar verluid werd aan de familie Van Keeverberg de voorste kerkbank aangewezen door de pastoor. Baron Frits weigerde dit en bleef vasthouden aan 'zijn oude plaats'. Doordat de kerk was verplaatst, lag de oude zitplaats buiten de nieuwe kerk. De eerste zondagen na de ingebruikname stond de baron in de openlucht de hoogmis aan te horen. Niet lang daarna bleef hij maar helemaal weg. Als men hem sprak over het vervullen van zijn godsdienstplichten, was z'n antwoord "Ik reken zelf met Onze Lieve Heer af".

Om zijn leed te vergeten, begon hij met 'notabelen' van Kessel te drinken. Door geldleningen kwam het kasteel in handen van zijn broer Karel. Hij verkocht een stuk grond aan de overkant van de Maas. Van dit geld bouwde hij de villa Oeverberg. Kort nadat hij hier ging wonen, is naar verluidt een mislukte moordaanslag op hem gepleegd. Baron Frits zat te werken in zijn kamer, toen er van buiten op hem geschoten werd. De dader schijnt nooit te zijn opgespoord. In 1873 kwam Mathilda terecht op een kostschool in Blumenthal, Vaals. Hier groeide haar verlangen naar het religieuze leven, maar zij aarzelde omdat zij zich schaamde voor haar vader. Vanaf 1873 hadden ook broer Karel

en zijn moeder Frits de rug toegekeerd. Verbitterd tekende hij op in zijn testament: "Mijne moeder en mijn broeder hebben mij sedert omtrent drie jaren bitter vervolgd, deze vervolging is voorwaar de laatste oorzaak van mijnen dood. Het is mij dus onmogelijk voor hen eenige woorden van eerbied, daargelaten van liefde bij deze plechtige gelegenheid uit te spreken". Deze bittere ruzies zullen de laatste levensjaren zwaar op hem hebben gedrukt. De baron werd na korte tijd ziek, maar ook nu bleef hij onverzettelijk. Zijn moeder probeerde bij het ziekbed te komen, maar volgens een ooggetuige wilde hij niemand van zijn familie meer zien of spreken. Dit was een uitspraak waar hij vierkant achter stond, want onder zijn bereik lag op zijn bedtafel een revolver. Hij zou hebben gezegd dat de eerste kogel bedoeld was voor elk familielid dat hem wilde bezoeken. Er werd verteld dat Frits' doods-kist naast het bed stond. Toen hij nog kon opstaan, had hij zich erin gepast. Tegen de timmerman zou hij vol galgenhumor hebben gezegd: "neem gauw de maat voor mijne kist, maar denk er om dat als je dood bent, je lichaam uitrekt; maak ze niet te klein, want ik wil niet benauwd liggen er in." Toch had niet iedereen het slecht met hem voor. De pastoor bad vlak voor Frits' dood in de kerk namelijk voor iemand die zich niet wilde bekeren.

Het testament

De baron gaf zelfs in zijn testament wederom blijk van zijn persoonlijkheid. Degenen die hem na aan het hart stonden, kregen een rijkelijk bedrag. De baron liet 1500 gulden na aan zijn dienstmeid Anna Linsen "zulks ter beloning harer lange en trouwe diensten". Ook aan dagloner Jacob Hendrix liet hij 750 gulden toe "ter beloning zijnes trouw en gehechtheid". Toch verplicht hij hen "om niemand met uitzondering van mijnen dokter en den luitenant von Heugenin hetzij geestelijke of wereldlijke vriend of vijand, bloed- of aanverwanten aan mijn sterfbed toe te laten", want anders zouden de geldsommen worden overgemaakt aan de medische faculteit te Leiden. Ook met zijn vrienden had hij het beste voor, want de baron liet ook hen forse bedragen na: "Ik geef en legateer aan mijn vriend Frederik Lodewijk Rudolph, gepensioneerd luitenant - kolonel der huzaren, thans wonende te Kessel eene som van vijfhonderd gulden. Ik geef en legateer aan mijn besten, oudsten vriend, dien ik bezit, Stephanus Johannes von (Huegenin) Huguenin, luitenant - kolonel bij het tweede Regiment Husaren, in garnizoen en wonende te Venlo eene som van vijftien honderd gulden".

Vooral zijn familie en de kerk moesten het zwaar ontgelden in zijn testament, opgemaakt op 23 september 1876. Dochter Mathilda werd geheel onterfd: "omdat mijne dochter Mathilde, thans bijna achttien jaren oud mij omstreeks tien jaren verlaten heeft om bij hare moeder te gaan wonen en mij sedert dien tijd hoegenaamd geene kennis gegeven heeft noch van den staat haren gezondheid, noch van den plaatsen waar zij zich bevonden heeft, noch van den aard harer bezigheden, alleen heb ik ontvangen onbeduidende brieven, gelijk officiële lettres de faeri part (XvD: elders door hem onbeduidende briefjes genoemd), duidelijk geschreven uit kloosters en onder de inblazing van Jesuïten of nonnen." en: "Ik heb mijn dochter altoos met de meest mogelijke liefde en toegevendheid behandeld. Hare ondankbaarheid heeft den nadeeligsten invloed op mijnen moreelen en phisieke toestand gehad, is zelfs de oorzaak geweest mijner ziekte; het misbruik van sterke dranken is altoos een gevolg daarvan geweest; ik ben langzamerhand hiertoe overgegaan." Hij benoemde zijn beste vriend Stephanus Johannes von Huguenin tot toeziend voogd met opvolging in de voogdij van zijn dochter. Dat, terwijl hij bij haar geboorte zijn broer Karel als peetoom had benoemd. Uit zijn testament blijkt een diepe haat tegen de kerk en alles wat daarmee te maken heeft: "Ik verklaar te begeren dat mijn lijk in het belang van de wetenschap aan de medische faculteit te Leiden wordt overgegeven om ontleed te worden en dat de overblijfselen volstrekt niet zullen worden begraven en wat er ook mede gescheiden, geene godsdienstige of andere plechtigheden erbij plaats zullen hebben." Ook op de getuigen maakte Frits' opstelling een diepe, blijvende indruk. Wanneer hij iets vermeld wilde hebben dat erg ongewoon was, zei de patroon van notaris Canoy wel eens: "Zoudt U dat niet weg laten?" De baron, nog steeds fel van karakter, antwoordde dan terstond: "Wie maakt hier mijn testament, u of ik?" Er bleef voor hem dan ook niets anders over dan woordelijk neer te schrijven wat de testateur verlangde.

Op de vroege ochtend van woensdag 27 september 1876 stierf de baron, 51 jaar oud. Na het overlijden moest gehandeld worden. Allereerst werd het Curatorium van de Universiteit te Leiden in kennis gesteld van de beschikking van de erflaters over zijn lichaam. Het antwoord luidde dat het alleen werd aangenomen als het 'franco' gestuurd werd. Niet wetende hoe de nalatenschap er voor stond,

wilde de executeur van zijn uiterste wilsbeschikking (die door de baron zelf was benoemd) niet het gevaar lopen dat iemand later aanmerkingen kon maken op de kosten van de verzending. Daarom is het stoffelijk overschot nooit naar Leiden verstuurd. In plaats daarvan werd het lijk, omdat een begrafenis op gewijde aarde uitgesloten was, ter aarde besteld. Er werd alsnog een begrafenis in de kasteeltuin georganiseerd, in de avonduren en in alle stilte. Enkele dagen na zijn dood, vermoedelijk op 30 september of 1 oktober, is de kist 's nachts in de stromende regen op een boerenkar naar de kasteeltuin gereden. Daar werd hij in alle stilte begraven in een hoek van de tuin, tegen de kerkmuur.

Bijna 140 jaar later werd hier de loden grafkist op een zomerdag in 2015 ontdekt. Door de schriftelijke bronnen krijgen we een zeldzaam inzicht van het bewogen leven van de man die hier begraven lag. ◀

FA. H. THEUNISSEN & ZN
dakbedekkingen
sinds 1927

Noordsingel 11, 5961XW Horst
Telefoon 077-3981420
Telefax 077-3988603
Internet www.theunissen-dakbedekkingen.nl

HUUB HENDRIX MAAKT PRACHTBOEK OVER ROZEN UIT LOTTUM

Jan Duijf

Hoe vaak verschijnt er een goede monografie over een interessant aspect van de geschiedenis van Horst aan de Maas? Hoe vaak gebeurt het dat een historisch werk dan ook nog de vrucht is van jarenlang zelf verzamelen, onderzoeken, studeren en schrijven? Hoe vaak is een dergelijk boek dan ook nog van een voortreffelijk niveau? Huub Hendrix is er in geslaagd om een zeldzaam indrukwekkend werk over de Lottumse rozenteelt te schrijven. Waarom ben ik zo lyrisch over dit geschiedenisboek van eigen bodem?

Huub schrijft bescheiden in zijn voorwoord: 'hiermee is een eerste poging gedaan om de Noord-Limburgse en vooral de Lottumse rozencultuur in een breder historisch kader te plaatsen.' Hij realiseert dit voornemen door uitgebreid in te gaan op de opkomst van de roos in de 19^e en 20^e eeuw op het Europese vasteland, in Nederland en

onze regio; te schrijven over de ontwikkeling van de relatie tussen botanische tuinen en de rozencultuur en de verspreiding van de roos te koppelen aan modernisering van de infrastructuur, de kwaliteitsbewaking, de kweek- en andere landbouwtechnieken en ondernemerschap.

Het lukt Huub goed om in deze stortvloed aan informatie de ontwikkelingen in Lottum zelf centraal te houden. De uitweidingen over het leven van de rozenkwekergezinnen en relatie van de roos met de Lottumse gemeenschap spreken tot de verbeelding. Behalve informatief, is het boek visueel een lust voor het oog: de oude litho's en foto's van de rozen en rozentuinen zijn gewoonweg prachtig. Het verbaast mij niets dat er vanuit universitaire kringen belangstelling voor het werk is en dat het blijkaar inspireert tot verder onderzoek.

Het boek is een echte aanrader! ◀

“Opkomst en bloei van Rozendorp Lottum”

Het boek is te koop bij ‘De Rozenhof’ in Lottum.

De Rozenhof

Markt 2

5973 NR Lottum

Tel. 077-4631688

E-mail: info@rozenhoflottum.nl

MB Administratie

voor uw complete administratie

Marjo Beckers

tel. 077 - 397 17 12

e-mail: marjobeckers@hetnet.nl

LEZINGEN, CURSUSSEN en EXCURSIES

De verslagen van de lezingen en excursies worden na de lezing of excursie op de website van het LGOG kring Ter Horst geplaatst. Met ingang van deze uitgave vermelden wij alleen de omschrijving met een verwijzing naar de website www.lgogterhorst.nl. Mocht u niet in de gelegenheid zijn de website te raadplegen, dan kunt u contact opnemen met de secretaris.

2015

7 januari 2015: Avondbezoeking Sint Odakerk te Melderslo onder begeleiding van de heren Harry Litjens en Wim Moorman.

Wintercursus 2015: Literatuur in Limburg.

28 januari 2015: Lezing: "200 Jaar Koninkrijk" door Dr. Eric Lemmens uit Maastricht.

7 maart 2015: Kleine excursie Gennepe.

11 maart 2015: Jaarvergadering, lezing over het "Huijs de Hildert" door drs. Xavier van Dijk.

14 maart 2015: Planten Mispelboom.

8 april 2015: Lezing: "De Meester van Elsoo" door Drs. Peter te Poel.

11 april 2015: Voorjaarsexcursie Antwerpen, met een bezoek aan beeldentuin Middelheim en het MAS.

1 juli 2015: Avondwandeling in Swolgen.

16 september 2015: Lezing: "De Norbertijnen in Horst" door Dr. Jan Sanders.

11 november 2015: Lezing: "Spotten met de vijand" door de heer Kees Verhagen.

16 december 2015: Decembergebruiken in beweging" door mevrouw Kitty Jansen-Rompen.

22 december 2015: Bezoek kerk van Tienray met haar kerststallen en gezang.

PROGRAMMA + ACTIVITEITEN 2016

Dinsdag 26 januari 2016:
Wintercursus 2016 "De Peel"

Woensdag 3 februari 2016:
Lezing over carnaval en carnavalsgebruiken

Dinsdag 16 februari 2016:
Wintercursus De Peel

Dinsdag 23 februari 2016:
Wintercursus De Peel

Woensdag 16 maart 2016:
Jaarvergadering

Zaterdag 9 april 2016:
Excursie. Nog nader te bepalen

Woensdag 13 april 2016:
Lezing over de geschiedenis van het champignononderwijs in Horst

Woensdag 6 juli 2016
Zomeravondwandeling

Agenda Jaarvergadering 16-3-2016

1. Opening en mededelingen.
2. Verslag 41e jaarvergadering
(11 maart 2015, zie blz 66).
3. Verslag over 2015 van de secretaris (zie blz 70).
4. Verslag over 2015 van de penningmeester en de kascontrolecommissie.
5. Benoeming nieuw lid kascontrolecommissie.
6. Bespreking bestuursbeleid.
7. Bestuursverkiezing.
8. Eerbetoon.
9. Rondvraag.

VERSLAG JAARVERGADERING 11 MAART 2015

Jan Vissers (secretaries)

1. Opening en verwelcoming van alle leden.

De voorzitter opent de vergadering traditiegetrouw met het aanbieden van een kopje koffie of thee.

Mededelingen:

- Bericht van verhindering is ontvangen van mevrouw Lenssen, mevrouw Van den Munckhof, van de heer Mulders, mevrouw Clevers, mevrouw Vissers, mevrouw Aerts, mevrouw Clabbers, de heer Van Enckevort en mevrouw S. Jakobs.
- De overleden leden worden herdacht: de heer Beurskens uit Swolgen, mevrouw Jansen-Den Mulder en de heer Sjeng Voesten, beiden uit Sevenum.
- Aanstaande zaterdag wordt een mispelboom geplant. Aangeboden op initiatief van de LGOG kring Ter Horst aan de gemeente Horst aan de Maas vanwege het 40-jarig bestaan onze kring. Morgen zal er waarschijnlijk een artikel hierover in de "Hallo" verschijnen.
- Excursie op 11 april naar Antwerpen: er komt (waarschijnlijk) nog een oproep in de "Hallo". De belangstelling is groot.

2. Verslag 40^e jaarvergadering van 12 maart 2014.

Dit verslag staat helaas niet in de Info maar is los bijgevoegd. Naar aanleiding van het verslag worden geen vragen gesteld of opmerkingen geplaatst. Het verslag wordt onder dankzegging aan de verslaglegger goedgekeurd.

3. Jaarverslag 2014 van de secretaris Info blz. 51 en verder.

Ook dit wordt goed gekeurd. Om het visueler te maken heeft onze webmaster opnieuw een kort digitaal verslag van het afgelopen jaar gemaakt. Met dank aan de secretaris en aan de samensteller van het digitale verslag

4. Financieel verslag 2014 door de penningmeester.

De penningmeester brengt een kort financieel verslag uit aan de vergadering, geeft toelichting op de geprojecteerde beelden voor zover nodig. Hij constateert dat we het jaar af kunnen sluiten met een positief saldo van € 192,35.

Namens de kascontrolecommissie brengt de heer Jacques Kelleners verslag uit van de kascontrole die op 11 maart heeft plaats gevonden. Hij stelt de vergadering voor om het bestuur decharge te verlenen voor het gevoerde financiële beleid hetgeen onder applaus gebeurt. De voorzitter bedankt de commissie die bestond uit de heren Jacques Kelleners en Bert Billekens

5. Nieuw lid kascontrolecommissie.

De heer Jacques Kelleners is aftredend. Mevrouw Truce Raaymakers meldt zich aan als nieuw lid en de heer Billekens is bereid nog een jaar de boeken te controleren.

6. Bespreking bestuursbeleid.

Geschiedenis is terugkijken op zaken en gebeurtenissen die in het verleden plaatsvonden; vervolgens worden deze evenementen gekaderd in de tijd. Bij het organiseren van het programma voor een historische kring als LGOG kring Ter Horst wordt rekening gehouden met die geschiedenis maar wordt ook naar de couleur locale gezocht en de aansluiting bij de actualiteit. De aandacht voor de mijnbouw in november – voorafgaand aan het Jaar van de Mijnen in 2015 – of de excursie naar de culturele hoofdstad van 2015, Mons, zijn daar twee voorbeelden van.

In 2015 willen we op deze ingeslagen weg verder gaan: januari bracht een lezing over 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden en de specifieke positie van Limburg daarin. In september staat er een lezing over de Norbertijnen op het programma: we kijken daarmee vooruit naar 2019. Het is dan exact 900 jaar geleden dat er voor het eerst sprake was van een kerk in Berkele (= Horst) vanuit Blerick, onder de hoede van de abdijs van Averbode, domein van de Premonstratenzers, de volgers van de heilige Norbertus. En de Norbertuswijk draagt de naam van deze heilige...

2015 brengt geen meerdaagse excursie; wel een eendaagse – in april. Volop kunst dus; bijna zou je april de kunstmaand bij onze kring kunnen noemen, want de lezing, gehouden door

Peter te Poel, oud conservator van het Bonnefantenmuseum, gaat over de Meester van Elsloo.

Het gaat goed bij en met de kring. Het ledenaantal schommelt weliswaar maar blijft binnen de gestelde grenzen en is dus stabiel te noemen. De deelname aan de activiteiten is ook goed en stabiel, of het nu lezingen of excursies betreft. De financiën zijn op peil, de kring heeft alle benodigde materialen zoals beamer, laptop en draagspeldmicrofoon. De zaalruimte is tot tevredenheid, net als de lokaliteit waar de cursussen gehouden worden. Ook de samenwerking met de zaalhouders, de gemeente en met andere kringen en heemkundeverenigingen is prima te noemen. De Info LGOG heeft een actieve redactie en verschijnt tegenwoordig in kleur.

Alles goed dus? Ja en nee. Nee, er is geen reden tot klagen. Ja, er zijn aandachtspunten. Uitdrukkelijk neomen we dan de verjonging van het ledenbestand. We moeten goed in de gaten houden dat nieuwe, jonge leden noodzakelijk blijven ("ouderen" blijven natuurlijk ook welkom!). Om die reden zijn we driftig bezig met een kleurenfolder die hopelijk de bekendheid van onze kring vergroot en zo mogelijk nieuwe leden oplevert.

Een ander punt van zorg is de bestuurssamenstelling. Ik mag gerust zeggen dat ons bestuur een geolied team is met de nodige ambitie en vol energie. Omdat we goed op elkaar ingespeeld zijn en de bestuursleden collegiaal taken op zich nemen, kunnen we veel activiteiten aanbieden. Maar langzaam maar zeker komt bij veel bestuursleden het einde van hun termijn in zicht. Dat betekent dat we op zoek zullen moeten naar nieuwe kandidaten die binnen het team passen en nieuw elan brengen. En dat valt niet mee in deze tijd van meer tijd voor betaald werk en minder tijd voor vrijwilligerswerk. Op dit moment is het bestuur nog niet uit dit probleem.

We gaan in 2015 op de gebruikelijke voet verder met als een van de hoogtepunten het planten van een mispelboom. Symbolisch is voor deze boom gekozen omdat zijn bloem in

het wapen van onze gemeente staat. We plaatsen de boom bij de oude woonst van de naamgever van onze kring, het kasteel Ter Horst. Daarbij ondersteunt de stichting "Landschap Horst aan de Maas" ons, zodat we op zaterdagmorgen de boom met de burgemeester kunnen planten. We rekenen op uw aanwezigheid zodat ons 40e verenigingsjaar in Horst en omstreken symbolisch wordt afgesloten met het planten van nieuw leven, als start voor de gewenste verjonging!

7. Bestuursverkiezingen.

De heren Arie Snellen en Marcel van den Munckhof zijn aftredend en stellen zich wederom beschikbaar. Omdat er geen tegenkandidaten zijn voorgesteld, worden zij bij acclamatie herbenoemd. De voorzitter bedankt de vergadering voor het in hen gestelde vertrouwen maar schetst tevens het probleem dat het steeds moeilijker wordt om geschikte nieuwe bestuursleden te vinden die de zittende leden na drie periodes kunnen vervangen. Het blijft een punt van zorg.

8. Eerbetoen

Gebruikelijk is het dat tijdens de jaarvergadering leden die 25 of 40 jaar lid zijn van het LGOG in het bloemetje worden gezet. Dit jaar is dat echter niemand.

9. Rondvraag

De heer Herijgers geeft aan dat in het weekend van 14-15 juni 2016 er op het Floriadeterrein een groot natuureducatie-evenement plaats vindt in samenwerking met "Groei en Bloei". LGOG kring Ter Horst wordt uitgenodigd om hier ook aan deel te nemen. Dit aanbod wordt in dank aanvaard. Verder wordt er geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

10. Sluiting van de jaarvergadering.

De voorzitter sluit om 20.45 uur de vergadering. ◀

JAARVERSLAG 2015 LGOG KRING TER HORST.

Jan Vissers (secretaris)

Bestuur en leden:

Samenstelling per 31 december 2015:

De heer drs. M.P.G.M. van den Munckhof, voorzitter, de heer P.J.T. Vissers, secretaris, de heer P. Jakobs, penningmeester en de leden: de heer ing. P.J.M. Jakobs, de heer drs. X.C.C. van Dijk, mevrouw W.J.G. Seuren-Keijsers en de heer A.H. Snellen.

De kring telde op 31 december 2015 154 leden waarvan 38 gezinsleden. Op 31 december 2014 bedroeg dit aantal 161, waarvan 39 gezinsleden.

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar 6 maal. Tijdens deze vergaderingen werden de lopende zaken besproken, zoals de samenstelling van het jaarprogramma, de lezingen en de voorbereidingen van de wintercursus en de excursies. Op de agenda stonden ook nog de uitgave van het informatieblad INFO LGOG en de samenwerking met de redactie, de voortgang van het TerHorst Net en de contacten met diverse geledingen binnen onze gemeente en met de gemeente zelf. Ook werd de samenwerking met de overige kringen besproken.

Bestuurssamenstelling:

Tijdens de jaarvergadering van 2015 werd de voorzitter, de heer Marcel van den Munckhof en lid Arie Snellen voor een volgende termijn herkozen. Er waren geen tegenkandidaten.

Er waren dit jaar geen leden die in aanmerking kwamen voor een speldje in verband met een jubileum.

Lezingen in 2015: Zie pagina 64

Excursies en activiteiten in 2015: Zie pagina 64

Dorpswandelingen in 2015: Zie pagina 64

Cursus: Zie pagina 64

INFO LGOG Kring Ter Horst:

In 2015 werden onder redactie van de heren J.H. Jenniskens en J.T.L. Duijf de nummers 52 (februari) en 53 (september)

gepubliceerd. In de INFO zijn onder meer opgenomen de verslagen van de jaarvergadering, cursus, lezingen en andere activiteiten. Verder verzorgen Wim Moorman, Xavier van Dijk, Hans Steenmetz, Hay Mulders en Harrie Raaymakers regelmatig een vaste rubriek. De redactie verzorgt in ieder nummer een interview met een bekende streekgenoot. Verder waren er losse artikelen en interviews die inhaakten op de actualiteit. Het blad verschijnt in een oplage van 200 exemplaren en wordt mede mogelijk gemaakt dankzij bijdragen van regionale sponsors.

TerHorstNet:

Mede op initiatief van het bestuur van LGOG kring Ter Horst heeft de gemeente een werkgroep ingesteld om tot een digitale database te komen van archieven, oude foto's en ander beeldmateriaal dat te maken heeft met het verleden van de gemeente Horst aan de Maas. Als voorbeeld is genomen het Venrayse RooyNet. Het bestuur van het LGOG kring Ter Horst is vertegenwoordigd in de werkgroep. Gedurende het jaar 2011 is TerHorstNet gestart en draait nu op verschillende plaatsen. In 2013 is het project ondergebracht bij de bibliotheek in Horst. Helaas is in 2015 besloten om de stekker uit het project te trekken vanwege een gebrek aan financiën.

Historisch Educatief Platform (HEP)

De website van Het Historisch Educatief Platform wordt nog steeds veelvuldig geraadpleegd. Deze site bevat veel lesprogramma's voor het onderwijs. De onderwerpen die gekozen worden moeten betrekking hebben op de historie van de omgeving in de ruimste zin van het woord. Momenteel wordt bekeken of er mogelijkheden zijn om de website te moderniseren en aan te vullen.

Overleg Heemkundeverenigingen:

Jaarlijks wordt een bijeenkomst georganiseerd van het Regionaal Overleg met de Heemkundeverenigingen. Aanwezig zijn vertegenwoordigers van America, Broekhuizen, Grubbenvorst, Meerlo-Wanssum, Melderslo, Merselo, Sevenum, Venray, Castenray, Helden en Horst. Er wordt uitgebreid van gedachten gewisseld over elkaars activiteiten. Afgelopen jaar werd op 2 december in Helden vergaderd en was ook onze kring vertegenwoordigd door de heer Jacques Kelleners. ◀

BESTUUR LGOG KRING TER HORST

Voorzitter:

Dhr. drs. M.P.G.M. van den Munckhof, (Marcel)
Harrie Driessenstraat 3, 5961 TT Horst. Tel: (077)3981833
vdmunckhof.m@gmail.com

Secretaris en vice-voorzitter:

Dhr. P.J.T. Vissers, (Jan)
Hertog Willemlaan 16, 5961 TK Horst. Tel: (077)3984140
secretariaat@lgogterhorst.nl

Penningmeester:

Dhr. P. Jakobs R.T., (Peter)
De Pelslap 7, 5961 LP Horst. Tel: (077)3985242
peter.jakobs@ziggo.nl

Lid:

Mw. W.J.G. Seuren-Keijsers, (Mien)
De Donckstraat 41, 5975 AB Sevenum. Tel: (077)4671443
pwa.seuren@home.nl

Lid:

Dhr. ing. P.J.M. Jakobs, (Pieter)
Gastendonkstraat 15, 5961 JW Horst. Tel: (077)3986873
lgog@lgogterhorst.nl

Lid:

Dhr. A.H. Snellen (Arie)
Nieuwe Baan 6, 5865 AN Tienray. Tel: (0478)692196
arie48@ziggo.nl

Lid:

Dhr. drs. X.C.C. van Dijk (Xavier)
St. Josephstraat 18, 5961 GM Horst. Tel: (077)4654354
x.van.dijk@raap.nl

Verspreiding convocaten/persberichten:

Dhr. drs. W.J. Moorman, (Wim)
Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Tel: (077)3981606
wim.moorman@hetnet.nl